

RUCHY ODNOWY RELIGIJNEJ KOŚCIOŁA W PERSPEKTYWIE JUBILEUSZU ROKU 2000

Treść: — I. Ustalenie pojęć. — II. Kryteria eklezjalności ruchów odnowy religijnej. — III. Charyzmatyczność ruchów odnowy religijnej. — IV. Ruchy odnowy religijnej. 1. Ruch „Światło – Życie”. 2. Domowy Kościół. 3. Odnowa w Duchu Świętym. 4. Komunia i Wyzwolenie (*Comunione e Liberazione*). 5. Ruch Wspólnot „Wiara i Światło”. 6. *Focolari* — Dzieło Maryi. 7. Ruch dla Lepszego Świata. 8. Ruch Społeczny „Ku Cywilizacji Miłości”. 9. Ruch Rodzin Nazaretaniskich. 10. Szentszackie Dzieło Rodzin. 11. Spotkania Małżeńskie. 12. Rodzina Rodzin. 13. Ruch Apostolstwa Świeckich — Legion Maryi. 14. Droga Neokatechumenalna. 15. Wspólnota Życia Chrześcijańskiego. 16. Wspólnoty Wieczernikowe. — V. Ruchy odnowy religijnej w perspektywie Wielkiego Jubileuszu. Zakończenie. — Zusammenfassung.

Znakiem „rozłania się” łaski Ducha Świętego w Kościele u końca wieku XX jest wielość ruchów religijnych. Jest to dar Ducha Świętego dla Kościoła naszych czasów. Nowe ruchy i stowarzyszenia kościelne, powstałe w większości po Soborze Watykańskim II, są bardzo rozległym zjawiskiem w Kościele, obejmującym różnorodne formy radykalnego życia wiarą, apostołstwa, posługi miłości. Rozkwit ruchów i stowarzyszeń katolików świeckich w Kościele jest jednym z wielkich znaków czasu i stanowi o wiosnie zrzeczeń w Kościele¹. Ujawniają one olbrzymie bogactwo charyzmatów, autentyczne pragnienie świętości i gotowość radykalnego oddania się na służbę Ewangelii pośród wielu katolików świeckich a zwłaszcza młodzieży. Kościół bowiem potrzebuje ich wielkodusznego świadectwa, *aby świat odkrył prymat wartości duchowych, aby odpowiedzieć na najistotniejsze pytania ludzkiej duszy, które nie mogą pozostawać bez odpowiedzi, aby otworzyć nowe, pełne nadziei perspektywy dla różnorodnych przejawów życia ludzkiego, często brnących w kryzysie sekularyzmu; aby obalić rozmaite idole władzy, bogactwa, rozkoszy, aby odnaleźć na nowo, mądrość ludzką i religijną narodów, aby utrwalić najwyższą godność człowieka i wszystkich ludzi przez uznanie Bożego Ojcostwa, fundamentu naszego wspólnego pochodzenia i prawdziwego braterstwa. Wszystko to zaś, aby uczynić świat bardziej ludzkim*². Rozwój ruchów i stowarzyszeń który obserwujemy w Kościele w Polsce jest jednym z owoców bierzmowania naszego narodu, jakiego dokonał Ojciec Święty Jan Paweł II wołając na Pl. Zwycięstwa

¹ I movimenti nella Chiesa negli anni 80. Atti del I-o Convegno Internazionale, Roma 23–27 settembre 1981, Milano 1981, s. 141–145.

² Jan Paweł II, Przemówienie do przedstawicieli świeckich ruchów duchowości, 18 IV 1980.

w Warszawie w 1979 roku podczas pierwszej pielgrzymki do Ojczyzny: *Niech zstąpi Duch Święty i odnowi oblicze ziemi, tej ziemi*³. Oblicza się, że w Kościele polskim jest około 300 stowarzyszeń, organizacji, ruchów, których celem jest podjęcie odpowiedzialności, zwłaszcza przez ludzi świeckich za kształt lokalnych wspólnot kościelnych w warunkach, nacechowanych wolnością, demokracją i pluralizmem. Szacuje się także, że w Polsce jest około 1 milion dwieście tysięcy ich członków, co stawia Polskę na pierwszym miejscu w Europie. Genezy powstania wielu z nich należy szukać jeszcze w mrocznej przeszłości zniewolenia, inne wyłoniły się spontanicznie wraz ze swobodą i możliwością decydowania o sposobie wyrażania wiary w rodzinie, a także publicznie⁴ i wszystkie są owocem odnowy Soboru Watykańskiego II.

Wypracowana przez Sobór Watykański II oraz przez VII Zwyczajny Synod Biskupów (1987) koncepcja Kościoła jako „komunii” domaga się umiejętności dialogu i współpracy wszystkich członków Kościoła. Dla objawiania się Kościoła jako „komunijnej” wspólnoty wiernych, organizacje katolickie wiernych świeckich są bardzo ważnym czynnikiem wspomagającym *poczucie komunii*⁵.

Obecnie, jak to stwierdza Adhortacja apostolska Jana Pawła II *Christifideles laici: zjawisko zrzeszania się katolików świeckich ożywiło się i przybrało charakter szczególnie zróżnicowany. Jeśli bowiem zrzeszania się wiernych było zawsze zjawiskiem w jakiś sposób obecnym w historii Kościoła — o czym świadczą po dziś dzień bractwa, trzecie zakony i stowarzyszenia — to niezwykle ożywienie w tej dziedzinie nastąpiło w czasach najnowszych, kiedy to powstały i rozszerzyły się liczne i bardzo zróżnicowane formy zrzeszeń: stowarzyszenia, grupy, wspólnoty i ruchy. Możemy więc mówić o nowej epoce zrzeszeń katolików świeckich* (29).

I. USTALENIE POJĘĆ

Wspomniana Adhortacja w punkcie 29 wymienia cztery różne formy zrzeszeń katolickich, do których zalicza się: stowarzyszenia, grupy, wspólnoty i ruchy. Przez „stowarzyszenia” należy rozumieć wszelkie formalne organizacje katolickie, w celu realizowania zadań duchowych i apostolskich, działające w oparciu o zatwierdzone — wyraźnie lub niewyraźnie — przez władzę kościelną statuty, z uwzględnieniem zwykłych form organizacyjnego działania⁶. Stowarzyszenia przez swe

³ A. Schulz SJ, Cele Kongresu Ruchów Katolickich, w: Wiosna Ruchów. Rada Ruchów Katolickich, Warszawa 1994, s. 37; J. Słonińska, Apostolstwo laikatu — wariant polski, *Więć* 2-3 (1987), s. 12-21.

⁴ T. Piernieć, Rola ruchów i stowarzyszeń w aktualnej sytuacji Kościoła i społeczeństwa, w: Wiosna Ruchów, jw., s. 79.

⁵ ChI, 20.

⁶ ChI, 29; Stanowią jedną ze współczesnych form apostołstwa, jakiego Sobór Watykański II oczekuje od wszystkich wiernych, a zwłaszcza od świeckich. Stowarzyszenia katolickie, tworzone są z własnej inicjatywy katolików świeckich i działają na ich odpowiedzialność, choć w łączności z hierarchią kościelną; uznają za źródło inspiracji wiary a za najwyższy moralny autorytet Kościół i jego naukę; Zob. także, Konferencja Stowarzyszeń Katolickich, Informator, opr. A. Potocki, Warszawa 1994, s. 5-6.

formy organizacyjne zabezpieczają większą stabilność działalności apostołskiej i jej większą skuteczność; natomiast raczej mniejszą wagę przywiązują do sprawy religijnego wychowania swoich członków. Ożywia je odpowiedzialne uczestnictwo w misji Kościoła głoszącego Ewangelię Chrystusa jako źródło ludzkiej nadziei i odnowy społecznej⁷.

„Grupy” są to mniej zorganizowane zrzesczenia, które działają w oparciu o pewną spontaniczność swoich członków⁸. Zazwyczaj rozróżnia się grupy formalne i nieformalne. W ramach tych grup, powstałych po Soborze Watykańskim II można zauważyć zjawisko, z jednej strony kontestowanie różnych problemów kościelnych, a z drugiej strony popieranie inicjatyw hierarchii⁹.

Z grupami popierającymi posłannictwo Kościoła solidaryzują się tzw. „wspólnoty kościelne”, zwane często podstawowymi, powstające w krajach, gdzie brak kapłanów. W niektórych krajach oficjalnie upoważnione zostały do prowadzenia działalności duszpasterskiej.

Od tych form zrzeszania się wiernych, odrębną i nową postacią stanowią „ruchy” odnowy religijnej¹⁰. Nazywa się nim często społeczności o różnym charakterze, czasem nawet odmiennej strukturze kanonicznej. Określenie to, nie zamyka w sztywnych ramach całego bogactwa form, jakie wzbudza twórcze i ożywcze działanie Ducha Chrystusa, to z drugiej strony oznacza pewną konkretną rzeczywistość kościelną, którą tworzą głównie ludzie świeccy, pewien program kształtowania wiary i chrześcijańskiego świadectwa, którego metody wychowawcze oparte są na określonym charyzmacie, udzielonym założycielowi ruchu w konkretnych okolicznościach i formie¹¹.

Każdy z pojawiających się ruchów proponował nowe ciekawsze od dawnych organizacji metody wychowawcze. Ważnym elementem atrakcyjności ruchów odnowy, zwłaszcza dla młodzieży było położenie głównego nacisku na wychowanie religijne. Powodem teź atrakcyjności ruchów jest swoboda wejścia oraz wyjścia z ruchu, brak stałych więzów organizacyjnych i jakiegokolwiek przymusu organizacyjnego. Z tych jednak elementów atrakcyjności wynika także pewna niestabilność. Stąd też nie mogą zapewnić większej skuteczności w osiąganiu apostołskich celów Kościoła. Niektóre z nich, jak np. ruch odnowy w Duchu Świętym, w ogóle nie stawiają apostołskich zadań swoim członkom¹².

Na synodzie Biskupów poświęconym wiernym świeckim debatowano o potrzebie uaktywnienia laikatu w Kościele i temu to celowi mają służyć wszelkie ruchy, wspólnoty i grupy, a przede wszystkim organizacje czyli stowarzyszenia katolickie.

⁷ *Neue Wege der Nachfolge, Katholische Intensivgemeinschaften und Erneuerungsbewegungen in Österreich*, hrsg. von Friederike Valentin, Salzburg 1981, s. 7–9.

⁸ W. Piwowarski, *Grupa religijna*, EK VI, kol. 220–221.

⁹ E. Weron, *Apostolstwo katolickie*, Poznań 1987, s. 51–57.

¹⁰ Typologię ruchów podaje: *Dizionario di Spiritualità dei laici*, t. 2, Milano 1981, s. 68–84; Ocenę zaś ruchów, zob. *Movimenti ecclesiali contemporanei. Dimensioni storiche teologico-spirituali ed apostoliche*, Roma 1980, s. 487–504.

¹¹ Jan Paweł II, *Przesłanie do uczestników Światowego Kongresu Ruchów Kościelnych*, *OsRomPol* 19: 1998 nr 8–9, s. 35.

¹² E. Weron, *Rola i miejsce stowarzyszeń katolickich w życiu i posłannictwie Kościoła*, w: *Co to jest Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży?*, Komisja Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Młodzieży, Tarnów 1991, s. 8–11.

II. KRYTERIA EKLEZJALNOŚCI RUCHÓW ODNOWY RELIGIJNEJ

Z posługi Kościoła wypływa wezwanie zwrócone do wszystkich członków Ciała Mistycznego, aby uczestniczyli aktywnie w misji i w budowaniu Ludu Bożego w organicznej komunii, zgodnie z różnymi posługami i charyzmatami. Działalność apostołska wiernych świeckich dla ewangelizacji jest konieczna i bardzo nośna. Kościół nie może się bez niej obejść. Wypływa ona bowiem z Jego natury¹³. Świeccy powołani są do dzieła ewangelizacji, ale w sposób specjalny ci spośród nich, którzy dobrowolnie i pod natchnieniem Ducha Świętego obrali jakąś szczególną drogę. Ponieważ jest to misja Kościoła przeto muszą być spełniane jej kryteria eklezjalności do których należy zaliczyć:

1. *Stawianie na pierwszym miejscu powołania każdego chrześcijanina do świętości co pociąga za sobą ścisłą łączność między życiem praktycznym a wiarą;*
2. *Odpowiedzialność w wyznawaniu wiary katolickiej zgodnie z autentyczną interpretacją Nauczycielskiego Urzędu Kościoła, dbałość o całość depozytu wiary;*
3. *Świadectwo trwałej i autentycznej komunii znajdujące swój wyraz w synowskim odniesieniu do papieża, który jest trwałym i widzialnym źródłem jedności Kościoła powszechnego i fundamentem jedności Kościoła partykularnego, przy zachowaniu wzajemnego szacunku i sprawnej koordynacji wszystkich form apostołstwa w Kościele;*
4. *Zgodność z apostołskim celem Kościoła i udział w jego realizacji, czyli w ewangelizacji i uświęcaniu ludzi oraz urabianiu na modłę chrześcijańską ich sumienia, by w ten sposób przepoić duchem ewangelicznym różne społeczności i środowiska;*
5. *Zaangażowana obecność w ludzkiej społeczności, będąca zawsze służbą na rzecz pełnej godności człowieka (ChL 30)¹⁴;*
6. *... ożywienie umiłowania modlitwy, kontemplacji, życia liturgicznego i sakramentalnego;*
7. *Działalność na rzecz wzrostu powołań do chrześcijańskiego małżeństwa, do sakramentalnego kapłaństwa i do życia konsekrowanego;*
8. *Gotowość uczestniczenia w przedsięwzięciach i działaniach Kościoła, a także gotowość do współpracy z innymi zrzeszeniami świeckimi;*
9. *Pobudzenie do chrześcijańskiej obecności w różnych środowiskach społecznych i udział w organizowaniu i animacji dzieł charytatywnych, kulturalnych duchowych;*
10. *Nawrócenie na drogę chrześcijańskiego życia lub powrót do wspólnoty ochrzczonych tych, którzy niegdyś „odeszli”.*

III. CHARYZMATYCZNOŚĆ RUCHÓW ODNOWY RELIGIJNEJ

Zgodnie z nauką Soboru Watykańskiego II Kościół jest znakiem widzialnym i sakramentem obecności Chrystusa wobec świata. Przyczyna eklezjologiczna,

¹³ *Instructio de quibusdam quaestionibus circa fidelium laicorum cooperationem sacerdotum ministerium spectantem*, Città del Vaticano 1997, Wstęp.

¹⁴ T. Pieronek, *iw.*, s. 80-81.

wyraźnie uznana przez Sobór, widzący w apostołstwie zespołowym *znak wspólnoty i jedności Kościoła w Chrystusie*, ujawnia się poprzez „komunię” zarówno w stosunkach wewnętrznych, jak i zewnętrznych różnego rodzaju zrzeczeń. Ruchy kościelne ukazują tę właśnie „sakramentalność” Kościoła. Staje się to widoczne, gdy w sposób widzialny urzeczywistniają wspólnotowego ducha Kościoła, czyli jego *komunię* (ChL 29). W tajemnicy komunii Ciała Chrystusa jedność nie oznacza szarej jednolitości i nie zaprzecza różnorodności. Dlatego każdy z ruchów zasługuje na uznanie i uwagę ze względu na szczególny wkład, jaki wnosi w życie Kościoła przez swój charyzmat. Charyzmat zaś, to dar nadprzyrodzony, którego Chrystus uwielbiony udziela wiernym przez Ducha Świętego w celu wypełnienia określonej służby we wspólnocie Ludu Bożego, stanowi określone ukierunkowanie łaski Bożej¹⁵. Charyzmaty z natury rzeczy udzielają się innym i w ten sposób dają początek *duchowemu pokrewieństwu* (ChL 24) oraz przyjaźni w Chrystusie, z której się rodzą „ruchy”. Przejście od pierwotnego charyzmatu do ruchu dokonuje się dzięki tajemniczej sile przyciągania, z jaką założyciel oddziałuje na tych, którzy pragną mieć udział w jego doświadczeniu duchowym. Autentyczność charyzmatów poddawana jest próbie czasu pośród antynomii antropologicznych i społecznych oraz eklezjalnych¹⁶ i osiąga swoją dojrzałość. Jednakże charyzmat poszczególnego Ruchu, z całą swoją oryginalnością, nie ma i nie mógłby w żaden sposób wzbogacić depozytu wiary Kościoła, którego Kościół strzeże z niezłomną wiernością. Stanowi jednak niezwykle skuteczną pomoc, porywające i przekonujące wezwanie, by przeżywać doświadczenie chrześcijańskie w pełni, w sposób rozumny i twórczy. Charyzmaty poszczególnych ruchów, uznane przez Kościół, ujawniają drogi wiodące do głębszego poznania Chrystusa, do pełniejszego oddania Mu samego siebie, i jednocześnie głębszego zakorzenienia się członków Ruchu w komunii całego chrześcijańskiego ludu.

IV. RUCHY ODNOWY RELIGIJNEJ

Ruchy odnowy religijnej pojawiły się w Kościele w tym momencie jego rozwoju, gdy stawał się coraz bardziej masowy i zasięgiem swym ogarniającym wielość warstw społecznych i narodowych a w swej strukturze bardziej zinstytucjonalizowany. Już w IV wieku powstają pierwsze wspólnoty zmierzające do radykalizacji życia Ewangelią. W XII i XIII wieku zjawisko to bardzo dynamicznie koncentrowało się wokół św. Franciszka, św. Dominika. W XVI wieku powstają Sodalitacje Mariańskie, tworzone przez ludzi świeckich, przekształcone we Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego. W naszych czasach punktem zwrotnym w historii ruchów był Sobór Watykański II, który zainspirował dynamiczny trend uaktywnienia świeckich w Kościele przez włączenie się w ruchy odnowy religijnej. Są one znakiem „odnowy duchowej” i znakiem żywej siły dzieła ewangelizacji¹⁷.

¹⁵ L. S t a c h o w i a k, Charyzmat, BK III, kol. 92; H. E i s e n h a r d t, Charismatische Erneuerung, w: Neue Wege, jw., s. 36–58.

¹⁶ J a n P a w e l II, Wiele charyzmatów i ruchów, ale jedna misja. Przemówienie do przedstawicieli ruchów kościelnych, 30 V 1998 r., *OsRomPol* 19: 1998 nr 8–9, s. 38.

¹⁷ J. K o w a l e z y k, Słowo pozdrowienia do uczestników Kongresu, w: Wiosna Ruchów, jw., s. 91.

1. Ruch „Światło-Życie”

Ruch „Światło-Życie” według kryteriów Soboru Watykańskiego II należy do ruchów odnowy Kościoła. Zrzesza wiernych różnego wieku i powołania: młodzież, dzieci, dorosłych, jak również prezbiterów, zakonników i zakonnice, członków instytutów świeckich oraz rodziny jako Kościół Domowy. Poprzez odpowiednią dla każdej z tych grup formację Ruch „Światło-Życie” wychowuje dojrzałych chrześcijan i służy odnowie przez przekształcanie parafii we wspólnotę wspólnot¹⁸. Założycielem ruchu był Sługa Boży, ks. Franciszek Blachnicki (24 III 1921 – 27 II 1987)¹⁹.

Charyzmat. 1) Celem Ruchu jest oparcie wychowania na Piśmie św. Słowa Pisma św. mają się przemieniać w życie i postępowanie chrześcijanina, zgodnie z zasadą: „Światło – Życie”; 2) Nauka Soboru Watykańskiego II wraz z personalistyczną i wspólnotową wizją Kościoła stanowi obok Pisma św. główną treść nauczania i wychowania; 3) Służba Chrystusowi według wzoru Ewangelii; 4) Kult Niepokalanej Matki Pana jako Matki Kościoła²⁰. Ruch zmierza do odnowy Kościoła, do odnowy świeckiego społeczeństwa i jego kultury.

Duchowość. Duchowość Ruchu „Światło-Życie” została wyrażona w *drogowskazach Nowego Człowieka*²¹. Małżonkowie żyjąc treścią *Drogowskazów* realizują je w *Zobowiązaniach Domowego Kościoła*.

Każdy uczestnik Ruchu po ewangelizacji, prowadzącej do przyjęcia Jezusa Chrystusa jako swego Pana i Zbawiciela, uczestniczy w formacji w grupie uczniów Jezusa — deuterokatechumenat — a następnie we wspólnocie diakonijnej, podejmując konkretną służbę (*diakonię*) w Kościele i świecie. Ewangelizacja — katechumenat — *diakonia*, to trzy etapy drogi formacyjnej. Ruch wskazuje konkretne diakonie: ewangelizacji (doprowadzenie ludzi do osobowego spotkania z Chrystusem), diakonia wyzwolenia ku pełnej wolności dzieci Bożych; diakonia miłosierdzia i deuterokatechumenatu (wychowanie nowego człowieka); diakonia modlitwy (wychowanie do modlitwy), diakonia liturgii (wychowanie do liturgii i przez liturgię), diakonia wspólnot rodzinnych (odnowa rodziny, tak aby była domowym Kościołem), diakonia oaz rekolekcyjnych; diakonia jedności.

¹⁸ Rada Ruchów Katolickich, *Ruchy katolickie w Polsce*, red. J. Zdrzałek, Warszawa 1994, s. 10–15; W. Nowicki, *Katolickie wspólnoty i ruchy religijne w Polsce współczesnej*, AK 85: 1993 z. 1, s. 92–94; I. Budziak, *Oryginalnie polski, Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997), s. 24–27; Z. Narcecki, *Formacja duchowa chrześcijan świeckich w ujęciu Sługi Bożego* ks. Franciszka Blachnickiego, *RT* 45: 1998 nr 8, s. 47–50.

¹⁹ H. Bołczyk, *Życie i charyzmat* ks. Franciszka Blachnickiego założyciela Ruchu „Światło-Życie”, *RT* 45: 1998 nr 8, s. 7–29.

²⁰ *I movimenti nella Chiesa negli anni '80*, jw., s. 70–71.

²¹ *Drogowskazy Nowego Człowieka*, czyli 10 wskazań, które streszczają zasady życia Ruchu Światło-Życie: 1) Jezus Chrystus — „jest moim Światłem i Życiem”; 2) Niepokalana — „jest dla mnie najdoskonalszym wzorem Nowego Człowieka”; 3) Duch Święty — „sprawił, że narodziłem się na nowo do życia dziecka Bożego”; 4) Kościół — „wspólnota pielgrzymującego Ludu Bożego”; 5) Słowo Boże — „chcę karmić się nim jak najczęściej”; 6) Modlitwa — „jest oddechem nowego życia, wielkim przywilejem i radością Nowego Człowieka”; 7) Liturgia — „chcę zawsze jak najpełniej w niej uczestniczyć”; 8) Świadectwo — „chcę przy każdej okazji wyznawać Chrystusa, mojego Pana i Zbawiciela”; 9) Nowa Kultura — „polega na uwolnieniu człowieka od wszystkiego, co poniża jego godność”.

Struktura. Strukturę ruchu stanowią małe grupy do których należą uczestnicy Ruchu, zasadniczo tworząc jego wspólnotę w parafii. Wspólnoty Ruchu utrzymują ze sobą łączność spotykając się na Dniach Wspólnoty. Odpowiedzialność za całość Ruchu sprawuje moderator generalny. Na szczeblu kraju, diecezji i parafii odpowiedzialność pełnią moderatorzy krajowi, diecezjalni, parafialni. Kapłani należący do Ruchu spełniają rolę moderatorów, a nie należący do niego — opiekunów. Spoczywa na nich odpowiedzialność za duchową formację uczestników Ruchu i eklezjalność wspólnot²².

Ruch „Światło-Życie” choć powstał w Polsce, to jednak rozszerza się również poza jej granicami m. in.: na Słowacji, w Czechach, w Niemczech, na Białorusi, Łotwie.

2. Domowy Kościół

Ruch Domowy Kościół utworzony w 1973 r. przez ks. prof. Franciszka Blachnickiego jako gałąź Ruchu „Światło-Życie”, został powołany z myślą o rodzinie i stał się ogromną pomocą i wsparciem dla wielu małżeństw. Podstawową wspólnotą Ruchu, w której podejmowana jest zasadnicza formacja, jest wspólnota małżeńska i rodzinna, zwraca się do małżonków, w ich komunii widząc fundament, na którym można budować rodzinę jako głęboką wspólnotę życia i miłości.

Charyzmat. Ruch stawia sobie za cel urzeczywistnienie soborowej wizji rodziny chrześcijańskiej: dowartościowanie miłości małżeńskiej, której źródłem jest miłość Boża (KDK 48); pojęcie rodziny jako Kościoła domowego — *ecclesiola* — (DA 11); pojęcie rodziny jako katechumenatu (KK 11); pojęcie rodziny jako wspólnoty (KK 26), apostołstwo rodziny.

Duchowość. Duchowość wyrasta z dwóch korzeni. Jednym z nich jest formacja Ruchu „Światło-Życie”, która wskazuje podstawowy cel chrześcijanina — poddanie własnego życia Jezusowi, światłu Ewangelii, tak by mógł się narodzić Nowy Człowiek. Źródłem dynamizmu tej odnowy jest sakrament Chrztu świętego. Drugi korzeń stanowi duchowość małżeńska Ruchu *Equipes Notre-Dame*²³. Od tego Ruchu członkowie Domowego Kościoła przejęli ideał stylu życia, który ma się wyrażać w religijności, ascezie i mistyce (w zjednoczeniu z Bogiem poprzez współmałżonka). Pierwszym zobowiązaniem jest modlitwa, zarówno osobista, połączona z lekturą Pisma Świętego²⁴, jak i małżeńska (wspólne oddawanie czci Bogu i poszukiwanie Jego woli) oraz rodzinna (czyni rodzinę prawdziwym Kościołem domowym). Najpełniejszym wymiarem religijności jest Eucharystia, zwłaszcza przeżywana wspólnie przez całą rodzinę. Raz w miesiącu pary zobowiązują się przeprowadzić dialog małżeński, podczas którego mają być podejmowane m. in. postanowienia walki z wadami lub przyzwyczajeniami, które ranią wspól-

²² E. Weron, Ruchy odnowy we współczesnym Kościele, Poznań 1993, s. 123–126.

²³ Peter u. Dorothea Bitterli und Emilie Bundschuh, Ehe- und Familiengruppen Unserer Lieben Frau Equipes Notre-Dame, w: Lebenswege des Glaubens, Freiburg – Basel – Wien, 1978, s. 222–247.

²⁴ R. Kamiński, Metody czytania Pisma św. w Kościele domowym i małych grupach religijnych, *HD* 3–4(1990), s. 237–248.

malżonka — jest to tzw. „reguła życia”. Co miesiąc powinny odbywać się spotkania kręgu, na których małżeństwa wspomagają się wzajemnie przez: wspólną modlitwę, dzielenie się zwycięstwami i porażkami w realizacji zobowiązań, cenne rady. Jest to również miejsce formacji, ponieważ podejmowane są tematy związane z życiem chrześcijańskim, małżeństwem, rodziną, rozważanie dokumentów Kościoła. Jednym z zobowiązań jest udział w rekolekcjach oazowych²⁵ lub innych przynajmniej raz w roku²⁶. Aby dojść do prawdziwej duchowej spójni małżeńskiej, każde z małżeństw stopniowo stara się wprowadzać w swoje życie: „zobowiązania”: 1) Modlitwa małżeńska i rodzinna; 2) Spotkanie ze Słowem Bożym modlitwa osobista (rozmyślanie); 3) Poglębianie wiedzy religijnej; 4) Dialog małżeński; 5) Reguła życia; 6) Systematyczne uczestnictwo w spotkaniach kręgu.

Struktura. Podstawowym elementem w strukturze Kościoła Domowego jest Krąg Rodzin, składający się z kilku par małżeńskich, spośród których jedna spełnia zadania pary animatorskiej, którą wybierają małżeństwa danego okręgu wraz z kapłanem moderatorem. Krąg Rodzin ma charakter służebny jako środowisko wspomagające formację każdej rodziny. Kilkanaście Kręgów (20–25 par) tworzy tzw. rejon. Ruchem na szczeblu diecezjalnym opiekuje się moderator diecezjalny, działający za zgodą biskupa ordynariusza miejsca oraz diecezjalna para animatorska ruchu²⁷. Obecnie we wszystkich diecezjach Polski działa 2275 kręgów, czyli ponad 10000 rodzin. Krąg obejmuje od 4 do 7 małżeństw, w tym jedną parę animatorską, która ściśle współpracuje z obecnym na spotkaniach kapłanem — doradcą duchowym kręgu. Animatorzy tworzą kręgi rejonowe i diecezjalne. Krąg centralny (10 małżeństw — w tym para krajowa) oraz Moderator Krajowy troszcą się o cały Ruch.

3. Odnowa w Duchu Świętym

Odnowa w Duchu Świętym w Kościele Katolickim (Katolicka Odnowa Charyzmatyczna) nie jest jednolitym ruchem o zasięgu światowym²⁸. Nie ma jednego założyciela lub grupy założycieli, nie ma listy członków. Jest to wysoce zróżnicowany zespół osób i grup podejmujących różne działania często niezależne i o różnorodnie rozłożonych akcentach. Te osoby i grupy łączy to samo doświadczenie. Odnowa w Polsce pojawiła się w połowie lat siedemdziesiątych. Doświadczenie odnowy przenieśli na grunt polski księża Marian Piątkowski i Bronisław Dembowski²⁹.

²⁵ A. Favale, Il movimento „Oasi”, w: *Movimenti ecclesiali contemporanei*, jw., s. 189; E. Weron, Ruch odnowy, jw., s. 75–81.

²⁶ B. Meneel, Ruch Domowy Kościół, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997), s. 37–39.

²⁷ M. Kaszowski, Odnowa życia rodzinnego w Ruchu Domowy Kościół, *Otwock – Świder* 1994, s. 23–74.

²⁸ E. Weron, *Ruchy odnowy*, jw., s. 107–119; E.D. O’Connor, Ruch charyzmatyczny w Kościele, Warszawa 1984, s. 220–238.

²⁹ A. Grefkowiec, Początki Odnowy w Polsce, *Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym* 2 (1994), s. 38–40; Tenże, Duch Święty czy charyzmaty? Odnowa w Polsce, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997), s. 54–57; W. Nowicki, Katolickie wspólnoty i ruchy religijnej, jw., s. 96–97; Rada Ruchów Katolickich, jw., s. 16–18.

Charyzmat. Rozbudzenie religijne i odnowa w Duchu Świętym. Mając oparcie w Piśmie św. i Tradycji Kościoła, Ruch Odnowy w Duchu Świętym wypracował niektóre własne formy pobożności i życia chrześcijańskiego³⁰.

Formacja. 1) Zachęcanie do dojrzałego i nieustannego nawracania się ku Jezusowi Chrystusowi, naszemu Panu i Zbawicielowi; 2) Zachęcanie do zdecydowanego osobistego przyjęcia osoby, obecności i mocy Ducha Świętego. Te dwie łaski często przychodzą łącznie w doświadczeniu zwanym w różnych częściach świata „chrztem w Duchu Świętym” lub „odnowieniem w Duchu Świętym”. Rozumiane są najeczęściej jako osobiste przyjęcie łaski sakramentów chrztu i bierzmowania oraz jako umocnienie w chrześcijańskiej służbie dla Kościoła i świata. 3) Popieranie przyjęcia i posługiwania się darami duchowymi (charyzmatami) nie tylko w Odnowie Charyzmatycznej, lecz szerzej w Kościele. Te dary zwyczajne i nadzwyczajne, ujawniają się obficie wśród świeckich, zakonników i kapłanów. Ich poprawne zrozumienie i używanie zharmonizowane z innymi elementami życia Kościoła jest źródłem mocy dla chrześcijan w ich drodze ku świętości i w pełnieniu ich misji; 4) Popieranie dzieła ewangelizacji w mocy Ducha Świętego, również ewangelizacji nie uczęszczających do kościoła, ewangelizacji kultury i struktur społecznych. Odnowa szczególnie popiera udział w misji Kościoła przez głoszenie Ewangelii słowem i czynem, przez dawanie świadectwa Jezusowi Chrystusowi w życiu osobistym i przez dzieła wiary i sprawiedliwości, do których każdy jest powołany. 5) Pielęgnowanie stałego wzrostu w świętości przez integrację charyzmatów z pełnią życia Kościoła. Odnowa zachęca do udziału w bogatym życiu sakramentalnym i liturgicznym, czerpania z tradycji katolickiej modlitwy i duchowości, do stałej formacji w nauce katolickiej i do uczestnictwa w wypełnianiu programu duszpasterskiego Kościoła³¹.

Działalność apostołska. Ruch Odnowy w Duchu Świętym nie koncentruje się wokół jednolitej i systematycznie określonej działalności apostołskiej³². Poszczególni członkowie rozeznają indywidualnie swoje zaangażowanie, często łącząc się w grupy wokół wspólnych zadań³³, wśród których można wyróżnić: ewangelizację podejmowaną indywidualnie w różnych środowiskach lub grupach zorganizowanych (na ulicy, w kościołach, w więzieniach); posługę modlitwy wstawienniczej (umocnienie w różnych sytuacjach życiowych, uzdrowienia wewnętrzne, uzdrowienia fizyczne); aktywną obecność w życiu parafii, zaangażowanie w życie polityczne, społeczne, kulturalne, zawodowe, służące przybliżeniu Królestwa Bożego i przygotowujące grunt pod zasiew słowa Bożego³⁴.

³⁰ J. Kozłowski, *Życie w Duchu Świętym*, Podręcznik do ewangelizacji i indywidualnych rekolekcji prowadzących do życia w Duchu Świętym, Łódź 1998.

³¹ Czym jest odnowa w Duchu Świętym, *Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym* 2(1994), s. 10–11; R. Pindel, *Odnowa w Duchu Świętym, czym jest, do czego prowadzi*, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997), s. 58–62.

³² Międzynarodowe służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej, *Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym* 2(1994), s. 65–68.

³³ Ch. Whitehead, Tajemnica owocnej służby, *Zeszyty Odnowy w Duchu Świętym* 2(1994), s. 87–91.

³⁴ Rada Ruchów Katolickich, *iw.*, s. 16–17; H. Gronkiewicz-Waltz, Obecne czasy wymagają profesjonalizmu, w: *Wiosna Ruchów*, *iw.*, s. 83–86.

Metody pracy. Należą do nich głoszenie Słowa Bożego, świadectwo, prowadzenie do osobistego spotkania z Bogiem w Jego Słowie i modlitwie, modlitwa wstawiennicza, wymiana doświadczeń i przeżyć rekolekcyjnych w małych grupach. Szczytowym momentem ewangelizacji jest modlitwa o odrodzenie w Duchu Świętym, zwanym też „chrztem w Duchu” lub „wylaniem Ducha”. Modlitwa ta jest rozumiana jako otwarcie na wszystkie łaski, także na charyzmaty udzielone chrześcijaninowi w sakramentach chrztu, bierzmowania, kapłaństwa i małżeństwa.

Zobowiązania. Ruch Odnowy w Duchu Świętym pragnie: 1) Codziennie podejmować: modlitwę dziękczynną i wielbiącą jako odpowiedź na Boga obecnego w naszym życiu; rachunek sumienia; Słowo Boże według kalendarza liturgicznego w formie refleksji, medytacji, benedyktyńskiego *lectio divina* czy w innej formie; jedną z niżej wymienionych form modlitwy za Kościół (jedna z godzin Liturgii dnia, Anioł Pański, Różaniec, Apel Jasnogórski, Eucharystia w wybrany dzień powszedni); 2) Podejmować rozeznanie przed ważniejszymi decyzjami życiowymi (np. zmiana pracy, podjęcie lub rezygnacja z jakiegoś zaangażowania itp.), w sytuacji odczytywanych natchnień Bożych i znaków czasu; 3) Troszczyć się o żywą pobożność do Ducha Świętego i Maryi; 4) Podjąć konkretnie określoną formę zaangażowania apostołskiego, które byłoby przejawem ewangelizacji w formie indywidualnej albo w formie działalności apostołskiej Kościoła, własnej wspólnoty bądź przejawem aktywności zmierzającej do przemiany życia w dzisiejszym świecie; 5) Troszczyć się o to, by praca, życie rodzinne lub inne formy służby bliźniemu stawały się drogą ku Bogu i miejscem zjednoczenia z Nim; 6) Podjąć określoną formę życia we wspólnocie (w grupie modlitewnej, w grupie dzielenia); 7) Troszczyć się o pełny udział w Eucharystii i adorację Najświętszego Sakramentu co jakiś czas; 8) Troszczyć się o uczestnictwo w Sakramencie Pokuty i Pojednania co miesiąc oraz, o ile to możliwe, o kierownictwo duchowe; 9) Poznawać nauczanie Papieża i własnego Biskupa; 10) Dbać o udział w rekolekcjach zamkniętych przynajmniej raz na dwa lata.

W Polsce stałych członków grup Odnowy jest około 8 tysięcy, sympatyków — ponad 100 tysięcy co wynika z danych opracowanych na III Kongresie Odnowy na Jasnej Górze.

4. Komunia i Wyzwolenie (*Comunione e Liberazione*)

Ruch powstał we Włoszech w 1954 r. z dzieła prowadzonego w mediolańskich szkołach przez ks. prałata Luigi Giussani; początkowo nosił nazwę „Młodzież Studencka” i miał na celu realizowanie chrześcijańskiej obecności. Nazwa obecna weszła w użycie w 1969 r. Ma ona w sposób syntetyczny wyrażać przekonanie, że chrześcijaństwo przeżywane we wspólnocie jest podstawą autentycznego wyzwolenia człowieka³⁵. Realizuje zasadniczą ideę: chrześcijaństwo jest rzeczywistością, która obejmuje całe życie; wiara jest więc źródłem i kryterium działania³⁶. Ruch w lutym 1982 r. uzyskał papieską aprobatę.

³⁵ E. Perrenchio, *Comunione e Liberazione*, w: *Movimenti ecclesiali contemporanei*, Roma 1980, s. 346–368.

³⁶ E. Weron, *Ruchy odnowy*, jw., s. 82–88; Rada Ruchów Katolickich, jw., s. 25–26; W. Nowicki, jw., s. 103–104.

Katolicki ruch „Komunia i Wyzwolenie” stawia sobie za cel wychowanie swoich członków do dojrzałego chrześcijaństwa i do uczestnictwa w misji Kościoła katolickiego we współczesnym świecie. We Włoszech *Comunione e Liberazione* obejmuje ponad 60 tys. osób (dane z roku 1985): młodzież, ludzi dorosłych, świeckich i duchownych, reprezentantów wszystkich środowisk społecznych. Poza Włochami działa także w innych krajach Europy, w obu Amerykach, Afryce i Azji. Kształtowanie chrześcijańskiej osobowości odbywa się w różnych środowiskach i jest przedłużeniem normalnej formacji, jaką zapewnia wspólnota parafialna. Udział we wspólnocie pozwala na przeżycie doświadczenia jedności, w sensie religijnym i społecznym, w jednym Ciele Chrystusa, Kościele. We wspólnocie opartej na posłuszeństwie przełożonym, na praktyce sakramentów i słuchania Słowa, człowiek poznaje zasadnicze wymiary wydarzenia kościelnego: kulturę, miłość, misyjność.

Charyzmat. Zadaniem członków ruchu jest rozpoznanie się w komunii, czyli jedności, i budowanie Kościoła jako miejsca spotkania z Chrystusem. W dzisiejszym świecie, kiedy los człowieka jest niepewny, lub niszczone, a Chrystus usuwany z życia, jedynym sposobem naprawy jest spotkanie z żywą rzeczywistością chrześcijańską — z Chrystusem nie jako pobożnym wspomnieniem czy tradycją, ale żywym wydarzeniem, żywym Ciałem, którym jest Kościół. Członkowie ruchu stawiają sobie podstawowe zadanie, aby budować Kościół, tę widzialną jedność, wszędzie, we wszystkich przejawach życia — tak aby Chrystusa można było spotkać w pracy, w szkole, na uniwersytecie, w rodzinie. Dzięki Jego obecności dokonuje się przemiana świata.

Formacja. Fundamentalnym narzędziem formacyjnym pracy są cotygodniowe spotkania zwane „szkołą wspólnoty”³⁷. Dąży do pogłębienia spotkania z Chrystusem zapoczątkowanego przez chrzest, a przeżywanego na nowo poprzez charyzmat ruchu. Każda wspólnota ma osobę odpowiedzialną, która włącza pracę poszczególnych osób w życie całego ruchu i Kościoła powszechnego. Czasem wspólnych działań są też rekolekcje, wakacje, inauguracja pracy rocznej, spotkania z młodzieżą i studentami, udział w pieszych pielgrzymkach na Jasną Górę. Duchowa formacja obejmuje także częste Komunie święte, rozmyślanie, rekolekcje, a nawet odmawianie liturgii godzin. Konfrontowanie wszystkich spraw życia z Chrystusem, dokonuje przemiany świata. Wiara przenika cywilizację i kulturę³⁸.

Ruch „Komunia i Wyzwolenie” jest obecny w Kościele w Polsce od kilkunastu lat. Regularne cotygodniowe spotkania odbywają się w kilkudziesięciu ośrodkach naszego kraju. Zaproszenie do udziału w Szkole Wspólnoty jest kierowane do każdego i bez żadnych warunków wstępnych. Uczestnicząc w tych spotkaniach można dokonać porównania własnego doświadczenia wiary z tą propozycją, jaką ofiaruje nam ks. Luigi Giussani i ruch „Komunia i Wyzwolenie”. Ruch „Komunia i Wyzwolenie” deklaruje, że *Jesteśmy razem po to, by pomagać sobie żyć pamięcią o Chrystusie, by pamiętać, że Chrystus jest Obecnością, Wydarzeniem, że rozpoznanie Jego Obecności daje nam świadomość krytyczną (tzn. zdolną do osądu wszystkiego) i czyni nas chrześcijanami. Chrześcijaństwo powstaje w świecie nie po*

³⁷ Podczas spotkań uczestnicy zaznajamiają się z myślą twórcy ruchu: ks. Luigi Giussani, Ruch czyli poruszenie życia, [b.r. i m.w.]; T e n ż e. Dlaczego Kościół; T e n ż e, Metoda płynąca z wiary.

³⁸ Rada Ruch Katolickich, j.w., s. 26.

to, by być kontra kulturze dominującej, by ją dialektycznie zwalczać, ale jawi się jako obecność, która staje się spotkaniem dla tych, których wybiera sobie Tajemnica Ojca.

Członkowie Ruchu podejmują wiele działań, w celu rozpowszechniania w świecie nauczania Jana Pawła II. Treść przemówień i dokumentów papieskich staje się programem własnym Ruchu „Komunia i Wyzwolenie”. Ruch stoi na stanowisku, że nigdy dość wysiłków, aby wypowiedzi papieża czytać i dzielić się nimi z innymi. W tych miejscach, gdzie żyją i pracują członkowie Ruchu (dom, rodzina, szkoła, uniwersytet, zakład pracy, organizacje społeczne) podejmuje się starania, by słowa papieża były słyszane i właściwie zrozumiane.

5. Ruch Wspólnot „Wiara i Światło”

Ruch „Wiara i Światło” powstał spontanicznie podczas pielgrzymki do Lourdes w 1971 roku zorganizowanej przez Jeana Vanier i Marie-Helene Mathieu. Pielgrzymka miała pomóc osobom upośledzonym umysłowo w odnalezieniu ich należytego miejsca w Kościele i społeczeństwie. Jej uczestnicy podjęli decyzje połączenia się we wspólnoty skupiające, jak na pielgrzymce, wokół osób upośledzonych umysłowo, ich bliskich i przyjaciół. Obecnie istnieje około 1300 wspólnot w przeszło 70 krajach świata na 5 kontynentach.

Charyzmat. Ruch „Wiara i Światło” wyznaje, że każda osoba nawet najgłębiej upośledzona, jest powołana do tego, aby być źródłem łaski i pokoju dla wspólnoty, dla Kościoła, dla całej ludzkości.

Struktura. Członkowie Ruchu „Wiara i Światło” skupieni są we wspólnotach około 30-osobowych. Składają się one w 1/3 z osób upośledzonych, w 1/3 z rodziców, w 1/3 przyjaciół, szczególnie ludzie młodzi. Nie są to wspólnoty życia. Sześć do dwunastu wspólnot tworzą tzw. „region”, te zaś tworzą „kraj” obejmujący do 100 wspólnot. Kraj, w którym liczba wspólnot przekroczy 100, dzieli się na prowincje. Kraje położone w geograficznej bliskości tworzą „strefy”. Obecnie istnieje na świecie trzynaście takich stref. Polska znajduje się w strefie „bałtycko-karpacko-uralskiej”, do której należą: Niemcy, Ukraina, Litwa, Czechy i Słowacja³⁹.

Formacja. Wspólnota spotkania, wspólnota świętowania, wspólnota modlitwy. Życie religijne ruchu polega na kształtowaniu życia, modlitwy i postaw wobec innych. Służy temu poznanie nauki Chrystusa i głównych tematów biblijnych. Realizacja takiego programu dokonuje się podczas regularnych spotkań, w czasie których improwizuje się na przykład inscenizacje dotyczące ewangelicznych przypowieści bądź historii biblijnych. Wszyscy, a zwłaszcza upośledzeni, mocno się w to angażują i bardzo silnie przeżywają dramatyzację biblijnych treści. Każde spotkanie zawiera trzy elementy: modlitwę, dzielenie się i świętowanie. W początkowym stadium istnienia grupy ważną rolę spełnia tak zwane dzielenie się czyli wzajemna prezentacja, przekazywanie informacji o sobie samym, o swoim życiu, problemach itp. Centrum każdego spotkania we wspólnocie jest Eucharystia,

³⁹ Tamże, s. 29.

celebrowana przez księży kapelanów wspólnoty. Poza tym spotkania zawierają elementy rekreacji, zabawy. Istotną rolą integracyjną ruchu są letnie obozy, w ramach których rodzice, młodzież akademicka i szkolna tworzą środowisko opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych i upośledzonych umysłowo, którymi są w większości dzieci⁴⁰.

Metody pracy. 1) Regularne spotkania wspólnot raz lub dwa razy w miesiącu; 2) Indywidualne spotkania i odwiedziny osób upośledzonych i ich rodzin; 3) Pielgrzymki, rekolekcje, spotkania regionalne, krajowe i międzynarodowe; 4) Spotkania formacyjne dla odpowiedzialnych i animatorów ruchu; 5) Obozy letnie i zimowe w niewielkich grupach; 6) Bale sylwestrowe i karnawałowe. Współpraca z innymi ruchami, Stowarzyszeniami i organizacjami, którym bliska jest tematyka osób niepełnosprawnych.

Do Polski ruch przeniknął około roku 1978. Założycielką polskiej wspólnoty, w porozumieniu z Marie-Helene Mathieu, została Teresa Breza, matka córki dotkniętej chorobą Downa. W tym samym roku powstała druga wspólnota ruchu w Warszawie, którą utworzyło grono studentów. Grupa warszawska przybrała nazwę ruchu „Muminki”. Nazwa ta stała się z czasem nieoficjalną nazwą ruchu w Polsce. Obecnie w Polsce istnieje kilkadziesiąt wspólnot (180 wspólnot)⁴¹.

Powołanie ekumeniczne. Ruch odkrywa swe powołanie ekumeniczne i powoli rozszerza się na kraje, gdzie większość chrześcijan należy do innych Kościołów niż katolicki. W Szwajcarii, Wielkiej Brytanii, w krajach skandynawskich, w USA, Austrii, w południowej Afryce założono wspólnoty anglikańskie i o innych tradycjach protestanckich. Wraz z otwarciem na kraje wschodniej Europy powstały również wspólnoty prawosławne. Kiedy wspólnoty są mieszane, każdy powinien dążyć do pogłębienia bogactwa swojej własnej tradycji chrześcijańskiej. Równocześnie wspólnoty skupiające przedstawicieli różnych wyznań powinny poszukiwać tego, co można czynić wspólnie w jedności braci i siostr w Jezusie Chrystusie⁴².

6. *Focolari* — Dzieło Maryi

Orędzie Ruchu *Focolari* jest bardzo proste: *Od 2000 lat Jezus domaga się od wszystkich swoich naśladowców, by postawili Boga na pierwszym miejscu. Jego uczniem może być tylko ten, kto dla Niego pozostawia wszystko; każdy z nas, jeśli chce być chrześcijaninem, musi to zrobić. Poza tym Jezus oczekuje od wszystkich swoich uczniów miłości wzajemnej: to nie wielkie dzieła, nie wiedza, nie cuda wyróżniają nas, chrześcijan. Jedynie dzięki miłości wzajemnej świat uwierzy.* Dzieło Maryi znane ogólnie jako Ruch *Focolari* (z dialektu trydenckiego i oznacza ognisko domowe, *focolare* — ognisko) jest katolickim ruchem międzynarodowym powstałym we Włoszech w czasie II wojny światowej⁴³. Zatwierdzone przez Jana

⁴⁰ W. Nowicki, *iw.*, s. 102–103.

⁴¹ A. Choczeński, Ruch Wspólnot „Wiara i Światło”, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik I(1997), s. 71–76.

⁴² Wiara i Światło, Karta i Konstytucja z 1994 r., [b.m. r. w.], nr 5.

⁴³ A. Weber und H. Hein z, *Fokolar-Bewegung*, w: *Lebenswege des Glaubens*, Freiburg – Basel – Wien 1978, s. 173–203; *Movimenti ecclesiali contemporanei*, *iw.*, s. 202–234.

XXIII w 1962 o nazwie *Opera di Maria*. Założycielką ruchu jest Chiara Lubich (ur. 1920)⁴⁴. Pierwsza wspólnota powstała w Trydencie w 1943 roku⁴⁵. Dziś ruch liczy ponad 100 tys. członków, znany jest w ponad 180 narodach, zaś szerzej uczestniczy w nim ok. 2 milionów osób różnych kultur, wieku i pochodzenia. Z ruchu *Focolari* wyodrębniły się mniejsze ruchy zajmujące się bardziej wyspecjalizowaną działalnością: Nowa Ludzkość, Nowe Rodziny, Młodzież dla Zjednoczonego Świata, Dzieci dla Jedności i Nowe Parafie. Wspólne im wszystkim jest pragnienie odnowienia własnych środowisk poprzez Ewangelię⁴⁶. Różne formy przynależności do Ruchu: od życia konsekrowanego i angażowania się w małych wspólnotach, po współpracę w najrozmaitszych inicjatywach. Ruch *Focolari* jest otwarty dla wszystkich: dla kobiet i mężczyzn, bez względu na wiek, status społeczny czy wyznanie. Należą do niego wyznawcy różnych religii niechrześcijańskich i osoby o poglądach niereligijnych.

Charyzmat. Ożywienie jedności w Kościele (także w wymiarze ekumenicznym) przez wprowadzenie przykazania miłości w życie każdego środowiska. Budowanie jedności między poszczególnymi osobami, między warstwami społecznymi i między narodami stanowi zasadnicze i radykalne zadanie Ruchu. Jedność bowiem, to powszechne pragnienie ludzi wszystkich czasów, odczytywana jest przez Ruch jako cel, ku któremu coraz szybciej podąża ludzkość w poszukiwaniu swojej tożsamości.

Duchowość. Jej centralnym punktem jest modlitwa Jezusa do Ojca: *Aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojcze, we Mnie, a Ja w Tobie* (J 17,21). Liniami rozwoju nowej, specyficznie wspólnotowej duchowości to: Bóg–Miłość, woła Boża, Nowe Przykazanie, Jezus obecny pośród zjednoczonych braci, tajemnica Jezusa Opuszczonego, jedność — poza tym Eucharystia, jedność z hierarchią Kościoła, Maryja. Eucharystia stała się przyczyną tej siły jedności, która cechowała i cechuje ruch jako całość i poszczególne jego części. Wiara w obecność Jezusa w hierarchii sprawiła, że ruch pozostał zawsze głęboko, całym sercem, zjednoczony z Kościołem. Maryja dla Ruchu stała się wzorem w duchowym „rodzeniu Chrystusa”, „pośród nas”, pośrodku świata. Pomocą w życiu Ewangelią jest krótki comiesięczny komentarz do wybranego zdania z Pisma Świętego autorstwa Chiary Lubich, wspólny dla całego Dzieła — tak zwane „Słowo Życia”.

Wspólnota dóbr. Ponowne „odkrycie” Ewangelii to radykalizm miłości przemieniający we wspólnotę dóbr duchowych i materialnych. Wyrasta z tego stopniowo „kultura dawania”, którą ostatnio wydobyła na światło Chiara Lubich w czasie podróży do Brazylii, wytyczając kierunki „ekonomii komunii”: pieniądze, umiejętności, czas są dobrowolnie oddawane do wspólnoty, by zakładać i prowadzić przedsiębiorstwa, które będą przeznaczać część swoich zysków dla za-

⁴⁴ Ch. Lubich, *Scritti spirituali*, Roma 1978–1979; Ch. Lubich, *Aby byli jedno*, Katowice 1972; Tenże, *Tylko jedno*, Katowice 1986; Tenże, *Klucz do jedności*, Katowice 1989; Tenże, *Modlić się jak aniołowie*, red. N. Dall'apiccola, E.M. Fondi, Kraków 1992; Tenże, *Przygoda jedności*, Kraków 1995.

⁴⁵ W. Nowicki, jw., s. 97–98; Rada Ruchów Katolickich, jw., s. 19–24; C. Sekalski, *Ruch Focolari Stowarzyszenie Życia Apostolskiego „Dzieło Maryi”*, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997), s. 96–103.

⁴⁶ E. Weron, *Ruchy odnowy*, jw., s. 50–62.

spokojenia potrzeb cierpiących niedostatek. Ekonomia komunii tworzy ponadto nowe miejsca pracy i przyczynia się dla kształtowania nowej mentalności.

Podstawową formą apostołatu i formacji duchowej ruchu są doroczne, pięciodniowe spotkania wszystkich członków zwane *Mariapoli* (z greckiego — Miasto Maryi), stanowią małe modele społeczeństwa, małe czasowe miasta, których podstawowym prawem jest miłość wzajemna. Mają być modelem społeczeństwa zbudowanego na Ewangelii, odczytanej w duchu jedności.

Dialog. Poczynając od lat sześćdziesiątych Ruch zaczął się stopniowo angażować w działalność ekumeniczną. Duchowość jedności zainteresowała tysiące ewangelików-luteranów, anglikanów, baptystów, metodystów, członków Kościołów reformowanych, prawosławnych itd. Duchowość jedności przyczynia się do tworzenia klimatu miłości nadprzyrodzonej, w którym — dzięki obecności chrześcijan zjednoczonych w miłości Chrystusa — rozwija się dialog życia i dialog teologiczny. Ruch rozwija owocne kontakty z wyznawcami innych religii we wszystkich częściach świata.

W Polsce Ruch rozwija się od początku lat siedemdziesiątych i skupia około 12 tysięcy osób.

7. Ruch dla Lepszego Świata

Powstały w 1952 roku Ruch dla Lepszego Świata zainicjowany przez jezuitę Lombardiego, włączył się w przygotowanie i przebieg Soboru Watykańskiego II. Większość Ojców Soboru uczestniczyła w ćwiczeniach rekolekcyjnych prowadzonych przez o. Richardo Lombardiego w Rocca di Papa pod Rzymem. W 1989 r. papież Jan Paweł II zatwierdził Ruch jako samodzielne stowarzyszenie, w którym współpracują kapłani, przedstawiciele różnych zakonów i świeccy⁴⁷. Dziś Ruch znany jest w ponad 40 krajach świata, w tym również w Polsce.

Charyzmat. Kształtowanie człowieka o nowej świadomości, zdolnego krytycznie ocenić rzeczywistość i przekształcić ją przez radykalną realizację ewangelicznego posłannictwa, co wymaga zrozumienia ludzkich dążeń i aktywności. Ruch, na drodze realizacji owego celu stara się zachować następujące cechy: 1) profetyzm rozumiany jako umiejętność odczytywania znaków czasu; 2) uniwersalizm jako podporządkowanie wszystkiego dobru Kościoła; 3) dążenie do jedności najpierw w łonie Kościoła partykularnego a następnie powszechnego; 4) świadomość względności i tymczasowości wszystkiego wobec Królestwa Bożego.

Formacja. Podstawą pracy formacyjnej Ruchu są sesje rekolekcyjne o różnorodnej tematyce: Kościół i świat współczesny, rady ewangeliczne, dialog, modlitwa, ewangelizacja, katechizacja, rodzina, duchowość przemiany, rozeznanie wspólnotowe, Msza święta, praca i inne. Ruch opracował projekty całościowej odnowy zakonów, parafii i diecezji.

Apostołat. Główną formą działania Ruchu jest pomoc parafiom w ożywianiu i odnowie życia oraz w pracy duszpasterskiej według projektu: „Nowy Obraz Parafii” oraz związanym z nim Parafialnym Ruchem Rodziny i Parafialnym

⁴⁷ Rada Ruchów Katolickich, *iw.*, s. 79-81; W. Nowicki, *iw.*, s. 95-96.

Ruchem Młodych. Realizacja projektu przewidziana jest na kilkanaście lat. Dokonuje się w czterech etapach, z których każdy trwa 5–7 lat. Na każdy rok i miesiąc wyznaczone są konkretne cele⁴⁸.

Celem pierwszego etapu (Powołanie) jest uwrażliwienie wiernych na braterstwo i pogłębienie relacji międzyludzkich w miejscu zamieszkania, stworzenie grup sąsiedzkich. Etap kończy się Tygodniem Braterstwa. Drugi etap to Ewangelizacja. Stworzone grupy sąsiedzkie spotykają się raz w miesiącu na wspólnej modlitwie oraz czytaniu i rozważaniu Pisma Świętego. Zakończeniem etapu jest przeżycie Synodu Parafialnego. W trzecim etapie zmierza się do uświadomienia sobie czym są sakramenty, zwłaszcza Chrzest i Eucharystia. Jego zwieńczeniem jest Kongres Eucharystyczny, po którym grupy sąsiedzkie stają się podstawowymi wspólnotami kościelnymi, zatwierdzonymi przez biskupa miejscowego.

Etapem ostatnim jest Misja. Celem prac jest parafia. Wspólnota Wspólnot Kościelnych otwartych na dalszy wzrost i przyjęcie nowych członków, by wraz z innymi budować Cywilizację Miłości.

W Polsce Ruch zaczął działać w 1971 r. W 1989 powstał Zespół Animacji „Nowego Obrazu Parafii”, który wraz z Polską Grupą Promotorów pomaga w odnowie zainteresowanym parafiom.

8. Ruch Społeczny Ku Cywilizacji Miłości

Papież Jan Paweł II w Liście apostoelskim *Tertio Millenio Adveniente* napisał: *Na kryzys cywilizacji trzeba odpowiedzieć cywilizacją miłości, opartą na uniwersalnych wartościach pokoju, solidarności, sprawiedliwości i wolności, które znajdują pełne urzeczywistnienie w Chrystusie*⁴⁹. Ruch Społeczny Cywilizacji Miłości powstał w odpowiedzi na wezwanie Jana Pawła II skierowane do Polaków podczas II pielgrzymki do Ojczyzny w 1983 roku. Wówczas Papież powiedział: *Pomóżcie budować powszechną cywilizację miłości, aby życie ludzkie stawalo się coraz bardziej ludzkie*. Inicjatorem i animatorem był Stanisław Pruszyński (1928–1988), jego żona Anna, do dziś koordynator Ruchu, oraz grupa osób w większości związanych z istniejącym od roku 1918 Ruchem Kultury Chrześcijańskiej „Odrodzenie”. Jego inicjator, S. Pruszyński tłumaczył, że: *Cywilizacja miłości jest rzeczywistością człowieka, społeczności ludzkiej, opartą na prawie naturalnym, prawie Miłości wszczepionym w naturę stworzenia przez Boga, który jest Miłością*. Ruch otwarty jest dla wszystkich osób, które conajmniej akceptują Jezusa historycznego i Jego zasady etyczne. Ruch rozrastał się dynamicznie od początku swej działalności i nadal rozwija się, jednak nie wiadomo dokładnie, ile osób identyfikuje się z nim. Nie tworzy bowiem struktur organizacyjnych, jest otwarty na wszystkich ludzi dobrej woli, przyjmujących jego założenia sformułowane w tzw. czterech prymatach.

1) Pierwszeństwo osoby przed rzeczą (godność i dobro człowieka są ważniejsze niż rzeczy przez niego tworzone i posiadane); 2) Pierwszeństwo: więcej być przed

⁴⁸ J. Januszek, Ruch Lepszego Świata. Sąsiedzka wspólnota, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997), s. 85–88.

⁴⁹ TMA 52.

więcej mieć (troska o poziom życia materialnego nie może przesłaniać kontaktu z Bogiem i z innymi ludźmi); 3) Pierwszeństwo etyki przed techniką (technika ma służyć człowiekowi, a nie działać przeciw niemu); 4) Pierwszeństwo miłosierdzia przed sprawiedliwością (należy przebaczyć tym, którzy źle czynią, nie domagać się odwetu, ale naprawy zła) oraz zasadę *Nie daj się zwyciężyć złu, ale zło dobrem zwyciężaj*.

Charyzmat. *Najważniejszym zadaniem Ruchu jest jednoczenie ludzi: Cywilizacja miłości polega na spotkaniu z człowiekiem. Jeśli postawiony jest przede mną drugi człowiek, to staram się mu w miarę swoich możliwości pomóc. (...) Włączenie się do Ruchu polega na nawiązywaniu kontaktu w duchu miłości z drugim człowiekiem. Włączenie się do Ruchu polega na nawiązaniu kontaktu, choćby duchowego, i deklaracji podjętej w sumieniu. Wymaga to poczucia służby, odpowiedzialności i solidarności z Ojcem Świętym, każdym człowiekiem, a w Polsce więcej z Kościołem katolickim — mówi animator Ruchu A. Pruszyńska⁵⁰. Ruch bowiem u podstaw swych jest ruchem katolickim. Istotna jest obecność osób, które mają charyzmat kontaktów międzyosobowych integrujących środowisko, wylaniających inicjatywy i współdziałających w powstawaniu strumieni w ogólnym nurcie.*

Metody pracy. Działalność Ruchu rozwija się dwutorowo: obok wymiaru praktycznego: oddziaływanie edukacyjne i formacyjne w różnych środowiskach zawodowych, propagowanie założeń i metod personalistycznej pedagogiki w wychowaniu i kształceniu młodzieży; posiada także swój wymiar teoretyczny, który koncentruje się wokół sformułowań filozofii ruchu, odniesień teologicznych i pogłębiania sfery duchowej jego uczestników. Ruch inspirował potrzebę ewangelizacji i skupienie uwagi na przykazaniu miłości, skierowanej na budowanie wizji społecznych i pracę nad przemianą cywilizacyjną. Źródłem teologicznym są wskazania Ewangelii, bezpośrednio zaś — oparte na niej myśli zawarte w encyklikach i wypowiedziach Jana Pawła II.

Ruch nie tworzy struktur hierarchicznego podporządkowania. Polega na porozumieniu międzyosobowym i międzyśrodowiskowym, ukierunkowanym na wspieranie i upowszechnianie inicjatyw zamierzających ku cywilizacji miłości, niezależnie od tego, jaką noszą nazwę i jaką dziedzinę życia obejmują.

Ruch ma zasięg ogólnokrajowy, dzięki spontanicznemu zawiązywaniu się w różnych miejscowościach i środowiskach zespołów ludzi zainteresowanych szerzeniem idei cywilizacji miłości. Są to zespoły inspirowane wartościami chrześcijańskimi, zorientowane ekumenicznie. Spoiwem jest praktyka spotkań — „budowanie mostów” między ludźmi o różnych doświadczeniach, ponad różnicami wyznaniowymi, ideologicznymi, na gruncie wspólnego dążenia do przemiany serc i umacniania wzajemnych więzi na fundamencie Prawdy, Dobra i Miłości. *Do Ruchu mogą należeć i duchowni, i świeccy, członkowie kółek różańcowych i towarzystw handlowych. Chodzi o to, by człowiek widzący rzeczywistość transcendentną starał się rzeczywistość doczesną przemieniać w duchu miłości, która nie ustaje, która nie zawodzi, która jest jednocześnie mocą (...) Cywilizacja miłości może stać się celem nadającym przemianom kierunek nadziei⁵¹.*

⁵⁰ M. Komorowska, Ruch Społeczny ku Cywilizacji Miłości. Era Miłości, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997), s. 91–95; Rada Ruchów Katolickich, jw., s. 61–64.

⁵¹ Tamże, s. 63.

Podstawową formą pracy są małe grupy. Natomiast narzędziem integracji ruchu w urzeczywistnianiu cywilizacji miłości są ogólnopolskie sympozja poddające analizie — w świetle zasad Ruchu istotne problemy współczesnego życia. Sympozja inspirują do podejmowania ważnych inicjatyw jak np.: powołanie do życia Krakowskiego Koła Towarzystwa Pomocy Bezdomnym, Fundacji im. Brata Alberta dla niepełnosprawnych umysłowo.

9. Ruch Rodzin Nazaretańskich

Ruch Rodzin Nazaretańskich, powołany w 1985 roku przez ks. Tadeusza Dajczera, prof. Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Jego podstawą stało się zawierzenie, będące rodzajem wspólnoty życia z Matką Bożą, które w praktyce polega na poddaniu się woli Bożej przez Maryję i naśladowanie Jej postawy — całkowitej uległości woli Bożej. Droga do świętości, praktykowana przez członków Ruchu, opiera się na koncepcji szkoły duchowości wypracowanej przez św. Jana od Krzyża, św. Teresę z Avilla, a przede wszystkim św. Teresę od Dzieciątka Jezus. Mała św. Teresa akcentowała jako podstawową wartość dziecięctwo duchowe, bezgraniczne zaufanie Jezusowi, prostotę, pokorę, wierność Bogu w rzeczach małych. Ważną ideą współtworzącą duchowość Ruchu jest idea „środków ubogich”, jako tych, które są podstawowymi w budowaniu Kościoła jak: modlitwa, ofiara, wyrzeczenie, zapomnienie o sobie, troska o innych, pokora, ubóstwo duchowe⁵².

Charyzmat. Budzenie pragnienia świętości, rozwój życia wewnętrznego, włączenie się w nową ewangelizację rodziny.

Duchowość. Rodziny Nazaretańskie pragną wzrastać w wewnętrznym posłuszeństwie Matce Bożej, zgodnie z dewizą Jana Pawła II: *Totus Tuus, Maria, ego sum, et omnia mea Tua sunt*; Droga prowadzącą do ideału świętości osiąganego w Ruchu jest otwarcie się na kierownictwo duchowe kapłana oraz stosowanie zasad duchowości m.in. św. Jana od Krzyża, św. Franciszka Salezego, św. Ignacego Loyoli, św. Teresy z Liesieux. Pogłębienie życia wewnętrznego wymaga współpracy z kapłanem, kierownictwa duchowego, które ułatwia odczytanie znaków Ducha Świętego. Podkreśla się potrzebę pogłębienia życia sakramentalnego, zwłaszcza Sakramentu Pokuty i Pojednania, Eucharystii. Praktykowana jest częsta adoracja Najświętszego Sakramentu i systematyczna medytacja Słowa Bożego.

Formacja. Członkowie Ruchu spotykają się w małych wspólnotach, tworzonych według wieku lub stanu: dzieci, młodzież, studenci, narzeczeni, młode małżeństwa, nauczyciele, lekarze, grupy misyjne i apostołskie, wspólnoty kapłańskie itp. Podczas spotkań rozważa się tematykę z dziedziny ascezy i mistyki chrześcijańskiej, zawarta w opracowanych przez zespół świeckich i kapłanów *Zeszytach Ruchu*, wydawanych przy aprobacie biskupa diecezji, w której Ruch prowadzi działalność⁵³.

⁵² I. Budzjak, Ruch Rodzin Nazaretańskich, Świętość w codzienności, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997), s. 77–81; W. Nowicki, jw., s. 98–99; Rada Ruchów Katolickich, jw., s. 34–36.

⁵³ Także praca ks. T. Dajczera, Rozważania o wierze.

Struktura. Ruch ma charakter diecezjalny i strukturę diecezjalno-parafialną Kościoła. Na czele Ruchu stoi biskup, który nim kieruje przez wyznaczonego kapłana — moderatora Ruchu. Wspólnotami kierują świeccy animatorzy, ściśle współpracujący w zakresie duchowości z kapłanami. Zespoły Ruchu powstają przy parafiach, kieruje nimi proboszcz lub wyznaczeni przez niego kapłani wspólnie ze świeckimi animatorami parafialnymi.

W Polsce Ruch jest obecny głównie w parafiach miejskich, ale dociera także do wiejskich. Najbardziej dynamicznie rozwija się w Meksyku, Francji, Portugalii, Filipinach, w Ameryce Południowej. Ruch rozprzestrzenił się także w wielu innych krajach świata.

10. Szentszackie Dzieło Rodzin

Założyciel Ruchu Józef Kentenich († 1968) określił jego cel: odpowiedź na znaki czasu, realizacja świętości, samowychowanie, wierność Kościołowi i maryjność (przymierze z Maryją Matką Trzykroć Przedziwną)⁵⁴. Ruch przybrał zasięg międzynarodowy⁵⁵.

Charyzmat. Odnowa świata w Chrystusie przez Maryję Matkę Trzykroć Przedziwną. „Przymierze miłości”; wychowanie religijno-moralne.

Duchowość. Ruch skupia się na formowaniu duchowości ewangelicznej małżeństw. Temu służą tworzone grupy małżeństw, o więzi lokalnej, pragnące pogłębić swoje życie duchowe przez cotygodniowe spotkania. Spotkania służą medytacji Pisma św., rozmowom o praktycznych wymiarach złożonej przysięgi małżeńskiej. Elementem strukturalnym spotkań są tzw. „godziny szczerości” zwłaszcza w Adwencie. Pogłębianiu więzi z Chrystusem służy codzienna Msza św. Także Msza św. „Przymierza” 18 dnia miesiąca, lektura Pisma św., udział w pielgrzymkach, a także doroczne czuwanie całonocne na Jasnej Górze.

Metody pracy. Ruch, powstający przy parafiach, apostołuje własnym przykładem, nie podejmuje się natomiast „akcji” apostołskich, podejmuje wysiłek na rzecz tworzenia wzorców, które mogą dla innych małżeństw stać się inspiracją do ożywienia i pogłębienia własnego życia duchowego. Ruch służy pomocą indywidualną i troszczy się o najbliższe otoczenie, natomiast apostołstwo pojmuje jako owoc modlitwy, ofiary i uświęcenia.

Ruch otwarty jest na małżeństwa zaś dla rodzin niepełnych proponuje uczestnictwo w Lidze Matek i Lidze Ojców. W jego skład wchodzi autonomiczne wspólnoty federacyjne.

11. Spotkania Małżeńskie

Ruch zmierzający do ukazania małżeństwa jako miejsca spotkania męża i żony ze sobą nawzajem w obecności Chrystusa. Spotkania Małżeńskie nazywane także

⁵⁴ W. Nowicki, *iw.*, s. 99–100; E. Weron, *Ruch odnowy, iw.*, s. 42–45.

⁵⁵ P. Günter i M. Boll, *Schönstatt-Bewegung — ein charismatischer Lebensaufbruch in der Kirche*, w: *Lebenswege des Glaubens, iw.*, s. 204–221; E. Weron, *Ruch odnowy, iw.*, s. 25–49.

„Rekolekcjami Małżeńskimi” lub „Dialogiem we Dwoje” prowadzą do odnowienia i pogłębienia więzi i duchowości sakramentu małżeństwa. Uczestnictwo w Spotkaniach Małżeńskich pozwala małżonkom na pełniejsze wzajemne poznanie się i zrozumienie swoich uczuć, myśli, postaw i zachowań, uzdalnia ich do samodzielnego rozwiązywania konfliktów i życia w dialogu na co dzień. *Istotą dialogu jest spotkanie i obecność. Rozmowa, która nie jest tylko samym mówieniem, ale także, słuchaniem drugiego człowieka. Cechą dialogu jest zdolność współodczuwania z drugim człowiekiem jego kontaktu ze światem i jego sposobu dostrzegania rzeczywistości bez łatwych i często krzywdzących osądów. Dialog jest formą obecności i szacunku wobec inności, sposobem bycia przy drugim, najbliższym człowieku*⁵⁶.

Charyzmat. Odnowienie i pogłębienie sakramentu małżeństwa, budowanie jedności małżeństwa i rodziny oraz przeciwdziałanie ich zagrożeniom.

Formy pracy. Podstawową formą pracy są dwudniowe weekendy (rozpoczynają się w piątek wieczorem, a kończą w niedzielę po południu) o charakterze rekolekcji zamkniętych, które jednak znacznie odbiegają od zwykłych rekolekcji. Są prowadzone przez trzy pary małżeńskie i kapłana, którzy wskazują uczestnikom tematy do indywidualnej refleksji. Po tych rekolekcjach małżonkowie są na ogół zdolni do samodzielnego rozwiązywania konfliktów. Program jest tak ułożony, że pozwala każdej parze spojrzeć na własne życie w duchu miłości. Uczestnictwo jest w zasadzie jednorazowe. Weekendy proponowane są coraz to nowym parom, zwłaszcza tym, które nie są związane z żadnymi formami duszpasterstwa. Dla wszystkich chętnych, którzy uczestniczyli w weekendzie, organizuje się spotkania porekolekcyjne, celem ich jest podtrzymanie owoców weekendu. Możliwy jest też weekend pogłębiający, w którym można wziąć udział już w kilka miesięcy po weekendzie podstawowym⁵⁷.

Pierwszy w Polsce weekend Spotkań Małżeńskich odbył się w 1977 r. w Laskach koło Warszawy. Jego schemat opracowany został w oparciu o rozposzechniony na Zachodzie program: *Marriage Encounter*⁵⁸ przeszczepiony z Kanady do Polski przez Stanisława Boguszewskiego. Właściwą ojczyzną Spotkań Małżeńskich jest Hiszpania, a ich założycielem o. Gabriel Calvo, jezuita. Doświadczenia polskie z kilku pierwszych weekendów skłoniły małżeństwa z Warszawy i Katowic do rozwijania programu i przystosowania go do warunków życia polskich rodzin. W związku z tym zarówno pod względem merytorycznym jak i organizacyjnym polskie Spotkania Małżeńskie rozwinęły się znacznie w relacji do *Marriage Encounter*.

W ciągu 20 lat istnienia Spotkań Małżeńskich w Polsce powstało 15 ośrodków Ruchu. Organizują one łącznie ok. 60 weekendów rocznie. Korzysta z nich około 1300 małżeństw. Każdy z ośrodków jest autonomiczny w zakresie przygotowania weekendu i pracy poweekendowej, zachowując jedności formacji w sprawach programowych. Polskie ośrodki Spotkań Małżeńskich stały się bazą dla rozwoju Ruchu na Słowacji, w Rosji, na Litwie, w Rumunii.

⁵⁶ J. Januszek, Spotkania Małżeńskie, Spotkanie i Obecność, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997), s. 66–68; J. Grzybowski, W dialogu z Tobą. Małżeństwo nie może być przegrana, Kraków – Zabki 1994.

⁵⁷ Rada Ruchów Katolickich, jw., s. 73–75.

⁵⁸ A. und E. Hayer, *Marriage Encounter*, w: *Neue Wege der Nachfolge*, jw., s. 148–157.

12. Rodzina Rodzin

Ruch jest dziełem Sługi Bożego ks. kard. Prymasa Stefana Wyszyńskiego i wyrósł z kręgów Sodalicii Marianańskiej i jej nurtów⁵⁹. Stawia sobie za cel odrodzenie i uświęcenie polskiej rodziny przez dążenie do pełni życia sakramentalnego, zaangażowanie w świadomą i ofiarną służbę Kościołowi oraz zawierzenie Maryi Matce Kościoła. Sens istnienia i pracy Rodziny Rodzin założyciel określił jako: *Wychowanie rodzin chrześcijańskich do wiernej miłości małżeńskiej, ofiarnego rodzicielstwa i wzajemnej pomocy między rodzinami*⁶⁰. Odpowiedzialnym za prowadzenie pracy Rodziny Rodzin był od początku Instytut Świecki Pomocnie Maryi Jasnogórskiej Matki Kościoła. Posługę kapłańską i opiekę duchową świadczoną Rodzinie Rodzin kard. S. Wyszyński na stałe zlecił księżom pallottynom.

Charyzmat. Wychowanie rodzin chrześcijańskich do wiernej miłości małżeńskiej, ofiarnego rodzicielstwa i wzajemnej pomocy między rodzinami. Charyzmatem Ruchu jest duch wspólnoty, wyrażający się w pracy, w modlitwie, a także we wzajemnej więzi rodzinnej w codziennym życiu oraz maryjność.

Duchowość. Duchowość oparta jest na takich zasadach jak: eklezjalność, maryjność, polskość (troska o duchowe oblicze Ojczyzny) i rodzinność (tworzenie kręgów zaprzyjaźnionych rodzin i służbę rodzinie).

Formacja. Katolicką formację uczestnicy Ruch zdobywają w czasie spotkań comiesięcznych w małych grupach. Na spotkanie formacja składa się: wspólna modlitwa, Eucharystia, referat o tematyce religijno-społecznej, dyskusja, wymiana doświadczeń i omawianie lokalnych problemów rodzinnych. Spotkania centralne zaś odbywają się z okazji adwentowych i wielkopostnych dni skupienia, tradycyjnych uroczystości religijnych Bożego Narodzenia, dorocznej pielgrzymki na Jasną Górę i do Niepokalanowa. W Ruchu przestrzega się kierownictwa duchowego, propaguje się sympozja i wykłady związane z nauką Kościoła; wakacje z Bogiem i rekolekcje formacyjne dla rodzin.

Zadania. Do apostołskich zadań ruchu należą: 1) Duszpasterska troska o uświęcenie każdej rodziny; 2) Otaczanie opieką duchową i materialną rodzin wielodzietnych i potrzebujących; 3) Tworzenie wspólnot rodzin dobrych i silnych Bogiem; 4) Obrona każdego życia, od momentu poczęcia aż do naturalnej śmierci; 5) Otaczanie troską oraz pomocą duchową i materialną ludzi starszych, chorych samotnych; 6) Zachowanie polskich obyczajów i tradycji; 7) Budzenie powołań kapłańskich, zakonnych i apostołskich; 8) Wychowanie do odpowiedzialności za Kościół i zawierzenia Matce Bożej.

W formacji Ruchu i pracy Rodziny Rodzin mogą uczestniczyć wszyscy, którzy zatroskani są o odnowę i uświęcenie polskiej rodziny. Włączenie do Ruchu dokonuje się przez złożenie Aktu Zawierzenia swojego życia i swojej rodziny Matce Bożej.

⁵⁹ W. Nowicki, jw., s. 105.

⁶⁰ Rada Ruchów Katolickich, jw., s. 45.

13. Ruch Apostolstwa Świeckich — Legion Maryi

Legion Maryi został założony w Dublinie 7 IX 1921 r. przez ludzi świeckich, którzy dostrzegli potrzebę pracy apostołskiej. Wierny Kościołowi i jego pasterzom, Ruch ten aktywnie realizuje charyzmat czynnej ewangelizacji. Grupy Legionu Maryi pracują głównie w parafiach aktywnie wspomagając kapłanów w pracy duszpasterskiej. Legion Maryi ma stanowić niejako wojsko Maryi na ziemi, do którego powołuje sama Niepokalana. Obecnie za zgodą władz kościelnych działa na wszystkich kontynentach, w wielu krajach świata. Dał Kościołowi wiele powołań kapłańskich i zakonnych; ma już też swoich kandydatów na ołtarze⁶¹.

Legion Maryi jest otwarty dla wszystkich wiernych, którzy pragną służyć Kościołowi, niezależnie od wieku, stanu i wykształcenia.

Charyzmat. Zadaniem działalności Legionu Maryi jest uświęcenie jego członków poprzez modlitwę oraz czynną pracę apostołską na terenie parafii pod kierunkiem kapłana; zapraszanie do katolicyzmu tych, którzy odeszli lub nie byli nigdy członkami Kościoła katolickiego; umacnianie wiary wśród członków Mistycznego Ciała Chrystusa; pocieszanie samotnych, chorych, osób z problemami.

Formacja. Uczestnicy Ruchu z całego świata łączą się w codziennej modlitwie, oddając chwałę Bogu i czerpiąc siły do walki o zbawienie dusz. Dzieci i młodzież uczą się w Legionie żyć według zasad Ewangelii, a także ofiarować swój czas innym ludziom. Dorośli modlitwą i pracą służą bliźnim. Cotygodniowe spotkania Ruchu obejmuje modlitwa, formacja duchowa, sprawozdania z dokonanej pracy oraz podział konkretnej pracy apostołskiej na następny tydzień według wskazań opiekuna duchowego.

Struktura. Na czele Ruchu stoi Konsilium w Irlandii. Podlegają mu Kurie, na czele których stoi prezydent. W skład Kurii, oprócz prezydenta, wchodzi: wiceprezydent, kierownicy duchowi. Prezydium to najmniejsze ogniwa Legionu, usytuowane przy parafiach.

Metody pracy. Odwiedzanie mieszkańców parafii; rozmowy, ułatwianie kontaktu z kapłanem, udzielanie w razie potrzeby duchowej pomocy; regularne odwiedzanie rodzin zaniedbanych; ludzi starszych, samotnych i chorych w mieszkaniach, domach pomocy społecznej i szpitalach; nauczanie prawd wiary i przygotowanie do sakramentów świętych dzieci i dorosłych; rozmowy z osobami obojętnymi religijnie; praca apostołska wśród ludzi marginesu społecznego: bezdomnych, alkoholików, narkomanów, odwiedziny w więzieniach, schroniskach dla nieletnich; organizowanie spotkań dyskusyjnych; rozpowszechnianie prasy i książek katolickich wśród parafian; propagowanie kultu Cudownego Medalika Maryi Niepokalanej⁶².

W Polsce Ruch działa od lat siedemdziesiątych w kilkunastu diecezjach.

⁶¹ Tamże, s. 65; W. Nowicki, *iw.*, s. 109–110.

⁶² Kard. L. Suenens, *Odnówić świat w Chrystusie*, Warszawa 1992; Oficjalny Podręcznik Legionu Maryi, Dublin – Wiedeń 1980.

14. Droga Neokatechumenalna

Droga Neokatechumenalna nie jest ruchem o własnych specyficznych celach, lecz usiłuje pomóc parafiom we wprowadzaniu wiernych w tajemnicę chrześcijańskiego wtajemniczenia, Chrztu świętego, Bierzmowania i Eucharystii, aby mogli odkryć na nowo co znaczy być chrześcijaninem. Papież Paweł VI podkreślił, że neokatechumenat chce przypomnieć i odnowić metodę stopniowej i intensywnej ewangelizacji według wzorów katechumenatu pierwszych wieków chrześcijaństwa. Droga neokatechumenalna jest więc darem danym do dyspozycji biskupowi diecezji dla ponownego doprowadzenia do wiary wielu ludzi w parafii⁶³. U podstaw ruchu neokatechumenalnego stoi ewangeliczne wezwanie do nawrócenia Soboru Watykańskiego II, powtórzone przez Jana Pawła II⁶⁴. Droga neokatechumenalna jest syntezą kerygmatu, przemiany życia i liturgii. Nazwa wynika stąd, że zasadniczo proponuje się ją wiernym, którzy już zostali ochrzczeni, lecz nie posiadają wystarczającej formacji chrześcijańskiej. Początek ruchu przypada na rok 1964, a jej inicjatorem jest Hiszpan Kiko Arguello⁶⁵. Ruch zapoczątkowany przez niego w najuboższych przedmieściach Madrytu, dziś rozciąga się na 600 diecezji, 4,5 tysiące parafii, 96 krajów i 14 tysięcy wspólnot. Ma swoje seminaria (20) nazywane *Redemptoris Mater* m.in. w: Rzymie, Madrycie, Warszawie, Medellin, Bangalore, Callao (Lima), Newark (Nowy Jork), Takamatsu (Japonia).

Charyzmat. Odnowić metodę stopniowej i intensywnej ewangelizacji według wzorów katechumenatu pierwszych wieków chrześcijaństwa. Odpowiada to potrzebom współczesnego Kościoła i równocześnie nauce Soboru Watykańskiego II zmierzającej do odrodzenia życia wspólnot parafialnych w Kościele.

Formacja. Na drogę neokatechumenatu przygotowującą do życia w pełni chrześcijańskiego składa się sześć etapów: 1) Przepowiadanie Kerygmy; 2) Prekatechumenat; 3) Przejście do Katechumenatu; 4) Katechumenat; 5) Wybór; 6) Odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych⁶⁶. Formacja może trwać kilka lat.

Metody pracy. W skład ekipy katechistów wchodzi małżeństwo (małżonek zazwyczaj jest szefem całej grupy), prezbiter, czyli kapłan oraz osoba świecka, bezżenna, najczęściej mężczyzna. Uczestnicy Drogi niejednokrotnie wyjeżdżają na misje w miejsca, gdzie wielu ludzi nie zna Boga i tam starają się zaszczerpić wiarę. Wyjeżdżają całe rodziny, osoby samotne, prezbiterzy. Ich zadaniem jest w prosty sposób, poprzez przykład własnego życia, rozmowy, kontakty osobiste, zaszczerpić na nowo Kościół. Miejscem przygotowania prezbiterów do tych misji są seminaria *Redemptoris Mater*.

Na miejscu są do dyspozycji ludzie, którym głoszą katechezy, gotowi w każdej chwili na spotkanie, rozmowę, modlitwę. Prócz tego, podczas pobytu na danym terenie katechiści odwiedzają kolejne parafie, a także miejscowego biskupa. Podczas kolejnej konwencji rozeznają, czy nadal wezwani są do takiej formy pracy.

⁶³ Rada Ruchów Katolickich, jw., s. 106; G. Z e v i n i, Il camino neocatecumenale, w: Movimenti ecclesiali contemporanei, jw., s. 236–249.

⁶⁴ Droga neokatechumenalna w wypowiedziach Pawła VI i Jana Pawła II, Lublin 1993.

⁶⁵ E. W e r o n, Ruchy odnowy, jw., s. 90.

⁶⁶ H. K l i n g e r, Die Gemeinschaften des Neokatechumenates, w: Neue Wege der Nachfolge, jw., s. 162–170.

Katechezy wstępne (Kerygmat) głoszone są w tych parafiach i kościołach, do których katechiści zostają zaproszeni przez proboszcza. Katechezy (katecheza trójczłonowa: słowo — liturgia — wspólnota) są otwarte dla wszystkich, jest ich w sumie piętnaście. Po ich zakończeniu powstaje wspólnota, do której wchodzi ci, którzy deklarują chęć podążania drogą nawrócenia. Wspólnota neokatechumenalna to grupa ok. 30–40-osobowa, która razem przeżywa kolejne etapy neokatechumenatu. Każdego tygodnia wspólnie odprawiają Liturgię Słowa Bożego, czytają określone teksty Pisma św., poprzedzone wprowadzeniem, po nich następuje tzw. echo, czyli wypowiedzi uczestników o tym, do jakich sfer, problemów ich życia dane Słowo się odnosi. Niedzielną Liturgią Eucharystii celebrowana jest w sobotę wieczorem, co stanowi nawiązanie do wczesnochrześcijańskiej tradycji Kościoła, który rozpoczynał świętowanie dnia Pańskiego wigilijną Eucharystią w sobotę wieczorem. Po pewnym etapie Drogi, w niedzielę rano celebrowana jest Jutrznia, poranna modlitwa Kościoła. Jest ona także czasem przekazywania dzieciom wiary, czyli uczenia ich, jak wprowadzać usłyszane Słowo Boże, w życie. Rodzajem dni skupienia dla uczestników Drogi są tzw. konwiwencje. Kończy się wyborem odpowiedzialnego przedstawiciela wspólnoty oraz kilku jego współpracowników.

Ruch lub bardziej Droga Neokatechumenalna jest radykalnym ruchem odnowy życia chrześcijańskiego od samych jego korzeni i podstaw. Wychodząc z ewangelicznej potrzeby nawrócenia, w oparciu o Słowo Boże, prowadzi człowieka do nowego „narodzenia się”, do „nowego stworzenia” oraz do życia „w Duchu i prawdzie”. Cały ten proces dokonuje się w lokalnym Kościele, w parafii, która odnawia się od wewnątrz jako wspólnota nawrócenia, wspólnota wiary, wspólnota „komunijna” oraz wspólnota kerygmatyczna. Neokatechumenat otwiera rozkwit posług i charyzmatów eklesjalnych, jest wypróbowaną szkołą apostołstwa świeckich w parafii⁶⁷. Jan Paweł II zaakceptował oficjalnie Neokatechumenat jako jedną z dróg Kościoła mianując w 1990 roku Biskupa Pawła Kordes asystentem Kościoła Powszechnego ds. neokatechumenatu.

W połowie lat siedemdziesiątych idea neokatechumenalna przeniknęła do Polski w czym wielkie zasługi położył śp. Alfred Cholewiński SJ. Pierwsze wspólnoty powstały w Lublinie. Obecnie istnieją we wszystkich diecezjach. Dziś w Polsce jest około 700 wspólnot, 200 katechistów wędrownych, tysiące katechistów lokalnych⁶⁸.

15. Wspólnota Życia Chrześcijańskiego

Ruch ten jest inspirowany duchowością św. Ignacego Loyoli. Istnieje od czterech wieków. Jest „nowym” posoborowym ruchem mającym swe korzenie w Sodalijach Mariańskich⁶⁹. Ruch jest światowym publicznym stowarzyszeniem

⁶⁷ M. Dujarier, *Krótką historia katechumenatu*, Poznań 1990, s. 102–109.

⁶⁸ I. Budzjak, *Droga Neokatechumenalna, powrót do źródeł*, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997), s. 42–44.

⁶⁹ J. Neuereiter SJ, *Gemeinschaft Christlichen Leben*, w: *Neue Wege Nachfolge*, jw., s. 99–114.

na prawach papieskich z siedzibą w Rzymie. Rozwija się i pracuje apostołsko w ponad 70 krajach świata, jednoczy przeszło 150 tys. członków. Podstawą działania Ruchu są Zasady Ogólne Wspólnoty Życia Chrześcijańskiego (= ZO), zatwierdzone przez Stolicę Apostolską w 1990 roku. Według wskazań tam zawartych członkowie mają być dyspozycyjni względem hierarchii Kościoła, zwłaszcza w sytuacjach krytycznych wymagających wielkiej ofiarności.

Charyzmat. Charyzmatem Ruchu jest duchowość ignacjańska i Ćwiczenia Duchowne św. Ignacego⁷⁰. Według Zasad Ogólnych, wierni w Ruchu: *Zmierzają do tego aby stawać się chrześcijaninem bardziej zaangażowanym w dawaniu świadectwa tym wartościom ludzkim i ewangelicznym w Kościele i społeczeństwie, które rozwijają godność człowieka, dobro rodziny oraz integralność stworzenia (ZO 4)*. Zasadniczym celem Wspólnoty jest apostołstwo podejmowane w każdym wymiarze życia, od apostołstwa w Kościele po zaangażowanie w życiu społecznym, gospodarczym, politycznym itp.⁷¹. Zasadnicze kierunki zaangażowań to: ewangelizacja i aktywna więź z Kościołem; formacja i promowanie duchowości ignacjańskiej⁷²; zaangażowanie w życie gospodarcze, i społeczno-polityczne; praca na rzecz przemian w szkolnictwie; zaangażowanie w mass mediach; troska o dobro rodziny i wychowanie dzieci; posługa na rzecz biednych, osamotnionych i chorych; wpieranie prac w samorządach lokalnych; współpraca z innymi ruchami katolickimi.

Duchowość. Duchowość Ruchu jest skoncentrowana na osobie Jezusa Chrystusa. Czerpie inspiracje z uniwersalnych źródeł: liturgii, Pisma św., nauki Kościoła oraz znaków woli Bożej w potrzebach czasu. Wzorem współpracy z Jezusem jest Maryja w tajemnicy Zwiastowania: *Jej owocna służba, którą wyraziła w Nawiedzeniu Elżbiety, oraz Jej solidarności z ubogimi rozważana w Magnificat, sprawiają że inspirowane Ona nasze działania na rzecz sprawiedliwości we współczesnym świecie. Współpraca Maryi w misji Syna, trwająca przez całe życie, pobudza do pełnego oddania się Bogu w jedności z Maryją (ZO 9)*.

Formacja. Podstawowym narzędziem formacji ku dojrzałemu apostołstwu są Ćwiczenia Duchowe św. Ignacego Loyoli odprawiane przez członków Ruchu, oraz inspirujące codzienny kontakt z Bogiem: regularne spotkania we wspólnotcie, modlitwa osobista, ignacjański rachunek sumienia, rozeznanie indywidualne i wspólnotowe oraz kierownictwo duchowe. Istotą powołania do Wspólnoty jest bycie darem dla innych wyrażające się poprzez wcielanie miłości Chrystusa w konkretnie życia i przemienianie z Nim świata. Wymaga to od członków gotowości do rozwijania predyspozycji ludzkich i umiejętności zawodowych, aby być bardziej wiarygodnym świadkiem Chrystusa⁷³. Wspólnota organizuje seminaria, kursy, spotkania, rekolekcje w formie indywidualnie prowadzonych Ćwiczeń Duchownych.

Struktura. *Wspólnotę tworzą chrześcijanie: mężczyźni i kobiety, dorośli i młodzież, z różnych grup społecznych, którzy pragną bardziej naśladować Jezusa*

⁷⁰ Tamże, s. 99–100.

⁷¹ E. Weron, Ruchy odnowy, jw., s. 18–24.

⁷² A. LeFrank S.J. Gemeinschaften christlichen Lebens, w: Lebenswege des Glaubens, jw., s. 194–200.

⁷³ M. Dobrzyński, Wspólnota Życia Chrześcijańskiego, Tu i teraz, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997), 107–110; Rada Ruchów Katolickich, jw., s. 31–33; W. Nowicki, jw., s. 110–111.

Chrystusa i współpracować z Nim w budowaniu Królestwa Bożego, rozpoznając we Wspólnocie Życia Chrześcijańskiego swoje osobiste powołanie (ZO 4). Formą zobowiązania wobec Wspólnoty jest Przymierze, które po kilku latach formacji i rozeznawania swojej drogi składa osoba pragnąca być członkiem. Przymierze jest osobistą realizacją powołania człowieka świeckiego w konkretnie jego życia. Dotyczy ono wiernego realizowania drogi stałego wzrostu duchowego oraz zaangażowań apostołskich. Na czele stoi Zgromadzenie Światowe oraz Rada Wykonawcza z siedzibą w Rzymie. Każdy kraj posiada własny zarząd. Pracami Wspólnoty Narodowej zarządza Zgromadzenie Narodowe oraz Rada Wykonawcza. Każda Wspólnota Narodowa składa się ze wspólnot lokalnych i grup podstawowych. Osobami odpowiedzialnymi za nie są m.in. koordynator i animator formacji (osoby świeckie) oraz asystent kościelny (kapłan).

W Polsce pierwsza Wspólnota Życia Chrześcijańskiego powstała w 1978 roku, trzy następne w 1982 roku. Obecnie istnieje 50 wspólnot w większych miastach Polski.

16. Wspólnoty Wieczernikowe

Wspólnoty są Ruchem charyzmatycznym powstałym w latach 70. w kręgu duchowości św. Wincentego Pallottiego, jako odpowiedź na potrzeby młodzieży pragnącej żyć Ewangelią i poszukującej systematycznej formacji religijnej, zwłaszcza biblijnej⁷⁴. Ruch otwiera się przed młodymi niosąc z sobą szansę poznania Chrystusa, Ewangelii, Kościoła, a ponadto odkrycia radości realizacji we wspólnocie. Dla tych młodych ludzi, którzy chcą konsekwentnie rozwijać dynamicznie życie chrześcijańskie „Wieczernik” jest formą wstępną, przygotowującą do uczestnictwa w Ruchu Zjednoczenie Apostolstwa Katolickiego, międzynarodowym dziele założonym przez św. Wincentego Pallottiego⁷⁵.

Charyzmat. Celem Ruchu jest wypełnianie testamentu Chrystusa, zawartego w słowach: *Aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty Ojczy we Mnie, a Ja w Tobie, aby wszyscy stanowili jedno w Nas* (J 17,21). A ich wzorcem — wspólnota Wieczernika Jerozolimskiego. Ruch inspiruje zmierzanie do: jedności z samym sobą przez sakrament pokuty i pojednania; do jedności z Bogiem poprzez miłość (Eucharystia); do jedności z drugim człowiekiem przez otwieranie się na znaki czasu i prowadzenie Ducha Świętego (sakrament Bierzmowania). Troszczy się o odtworzenie w życiu codziennym ducha pierwotnego Kościoła, wymaga rzetelnej pracy nad sobą, troski o rozwój własnej wspólnoty i Kościoła lokalnego.

Duchowość. Formacja duchowa Ruchu oparta jest na wskazaniach św. Wincentego Pallottiego. Jest trzystopniowa: 1) Pierwszy etap formacji zmierza do realizacji — ku człowieczeństwu — *Ad destruendum peccatum* (usunięcie grzechu); 2) Drugi etap zmierza ku chrześcijaństwu — *Ad salvandas animas* (do zbawiania dusz nieśmiertelnych); 3) Trzeci etap zmierza ku apostołstwu — *Ad infinitam Dei gloriam* (dla nieskończonej Chwały Boga).

⁷⁴ Rada Ruchów Katolickich, jw., s. 82–83; W. Nowicki, jw. s. 94–95.

⁷⁵ E. Weron, Ruchy odnowy, jw., s. 172–189.

Formacja. Ruch działa przy parafiach jako pomoc duszpasterska. Członkowie Ruchu formują swoją postawę przez Słowo Boże, prowadzą intensywne życie sakramentalne, które prowadzi do dojrzałej wiary, do świętości.

Ruch rozwinął się pod inspiracją Sióstr Pallotynek i działa na terenie kilku diecezji Kościoła w Polsce. Dla podkreślenia swojej tożsamości posługuje się niektórymi znakami i symbolami identyfikacyjnymi jak: krzyż jerozolimski, siedmioramienna menora, obraz NMP Królowej Apostołów i elipsoidalny znaczek z wytłoczonym symbolem Ducha Świętego wraz z napisem „Wieczernik”.

V. RUCHY ODNOWY RELIGIJNEJ W PERSPEKTYWIE WIELKIEGO JUBILEUSZU

Papież Jan Paweł II w odniesieniu do perspektywy ewangelizacyjnej Ruchów kościelnych stwierdził, że *Jednym z darów Ducha dla naszej epoki jest z pewnością rozkwit ruchów kościelnych, które od początku mego pontyfikatu wskazują jako znak nadziei dla Kościoła i dla wszystkich ludzi. Są one „świadectwem w wielości form, w jakich wyraża się jedyny Kościół, i stanowią niewątpliwą nowość, której pozytywne znaczenie i przydatność do Królestwa Bożego, działającego w dzisiejszych czasach, musimy sobie dopiero w pełni uświadomić”* (Insegnamenti, VIII/2 [1984], s. 696). *W okresie przygotowań do Wielkiego Jubileuszu (...) wiele oczekują od wspólnego świadectwa i od współpracy wszystkich tych ruchów. Ufam, że w komunii z pasterzami i w powiązaniu z inicjatywami diecezjalnymi zechcą wnieść do Kościoła swoje bogactwo duchowe, formacyjne i misyjne jako cenne doświadczenie i jako wzór chrześcijańskiego życia*⁷⁶.

Wymiar charyzmatyczny Ruchów kościelnych uobecnienia w świecie tajemnic Chrystusa i Jego zbawczego dzieła, prowadzi do odnowy samoświadomości Kościoła, który w pewnym sensie sam jest „ruchen”, w nim bowiem dokonuje się w czasie i przestrzeni misja Syna za sprawą Ojca w mocy Ducha Świętego⁷⁷. Papież stwierdza, że zarówno wymiar instytucjonalny jak i wymiar charyzmatyczny jest w Kościele równie istotny. Rola Ruchów odnowy religijnej w Kościele jako charyzmat uniwersalny, współistnieje z hierarchicznym charyzmatem Kościoła lokalnego. Do ruchów trafiają ludzie na nowo odkrywający wiarę, która stała się dla nich w pewnym okresie życia zbędnym czy martwym elementem dziedzictwa po poprzednich pokoleniach. Można mówić, że przed nowymi ruchami i wspólnotami otwiera się „etap kościelnej dojrzałości”.

Ruchy odnowy religijnej w odniesieniu do założeń Listu Apostolskiego *Tertio Millennio Adveniente* w sprawie przygotowania Kościoła na Wielki Jubileusz Roku 2000⁷⁸ zobowiązują się do takich inicjatyw jak⁷⁹:

⁷⁶ *OsRomPol* 17: 1996 nr 7–8, s. 41.

⁷⁷ Jan Paweł II, Przesłanie do uczestników Światowego Kongresu Ruchów Kościelnych, jw., s. 34.

⁷⁸ TMA 39,40, 42, 44, 45, 49, 50, 51.

⁷⁹ Z Chrystusem przemieniać świat, kierunki działania ruchów przed rokiem 2000, *Post Scriptum* Listowy kwartalnik 1(1997) s. 122–124.

1) Zdynamizowanie potrzeby nawrócenia członków poszczególnych ruchów, małych grup, wspólnot ruchów i stowarzyszeń. Dzieło nawrócenia polegać będzie bardziej na nawróceniu samych siebie niż nawracania innych, bowiem tylko nowi ludzie potrafią przekazać nowość łaski znaków czasu. Proces owego nawrócenia osobistego zmierzać ma do równie osobistego przyjęcia Jezusa Chrystusa jako Drogi, Prawdy i Życia, rozwoju życia duchowego i pogłębienia wrażliwości sumienia. To z kolei ma prowadzić do przejścia od dzieła nawrócenia osobistego do podjęcia dzieła nawrócenia grup, wspólnot, ruchów przez odkrycie ponownego spotkania z Żywym Bogiem oraz Ewangelią;

2) Podjęcie odnowy Kościoła poprzez pełniejsze otwarcie się na jego charyzmatyczność. Ruchy odnowy religijnej zobowiązują się realizować przez pełniejsze podjęcie charyzmatów własnych oraz każdego chrześcijanina, tak aby nimi służyć Kościołowi i społeczeństwu. Z tą tendencją związana jest wola odnowy parafii tak, aby stały się one wspólnotami wspólnot apostołskich i ewangelizacyjnych;

3) Odnowa dynamizmu ewangelizacyjnego ruchów religijnych przez dostosowanie treści i metody ewangelizacji do znaków czasu a także rozeznawanie i realizowanie planu ewangelizacyjno-apostołskiego przez małe grupy i wspólnoty. Orientacja ta ma dopomóc, aby wspólnota bardziej widziała siebie jako wspólnotę dla innych, a nie jako grupę jedynie dla realizacji potrzeb własnych;

4) Zdynamizowanie zaangażowania apostołskiego ruchów religijnych w życie społecznym i publicznym przez pogłębienie formacji społeczno-duchowej i ożywienie współpracy między członkami ruchów w zaangażowanie w życie publiczne. Ma to prowadzić do pełniejszej współpracy między różnymi ruchami odnowy, na poziomie Kościoła lokalnego, parafii diecezji i Kościoła powszechnego.

Podjęcie takich wyzwań wobec Wielkiego Jubileuszu otwiera przed nowymi ruchami i wspólnotami etap *ich kościelnej dojrzałości*.

ZAKOŃCZENIE

Tak jak dotychczas jednym z najbardziej widocznych przejawów recepcji uchwał Soboru Watykańskiego II w praktyce duszpasterskiej była odnowa liturgiczna, tak obecnie dynamizm ruchów religijnych jako upodmiotowienie ludzi świeckich w Kościele jest kolejnym ich owocem. Różnorodność ruchów począwszy od tych, które proponują głęboką formację duchową po podejmujące wielorakie praktyczne działania na rzecz osób potrzebujących, jest to *rozlanie się Ducha Świętego* w Kościele naszych czasów. Wymagają jednakże przejścia przez *etap ich kościelnej dojrzałości*. Muszą wyjść z tendencji generalizowania swego doświadczenia i myślenia, że tylko w ich wspólnotie można odnaleźć żywy Kościół, z czego się wyrasta przez *dojrzałość kościelną*. Ruchy odnowy religijnej zdecydowanie otwierają ludzi świeckich na Pismo święte, liturgię, Eucharystię, życie sakramentalne, modlitwę liturgiczną, modlitwę osobistą i wspólnotową, medytację, rozmyślanie, poszukiwanie szkół duchowości, kierownictwo duchowe. Wnoszą ogromny wkład w życie Kościoła przez swój charyzmat. Uczą umiłowania

Kościola powszechnego, Kościola lokalnego, rozwijają bogate życie religijne w Kościele domowym czyli w rodzinie. Stają się obecne w życiu społecznym, inspirując Ewangelią jego przemiany. Kształtują cywilizację miłości, skutecznie przyczyniają się do reewangelizacji Europy i świata. Ruchy religijne prowadzą do życia wiarą, do otworzenia się na naukę społeczną Kościoła, formują powołania do małżeństwa i duchowe, przyczyniają się odnowy świata w Chrystusie, Odkupicielu, Jedynym Pośredniku pomiędzy Bogiem a ludźmi.

DIE BEWEGUNG DER RELIGIÖSEN REFORMIERUNG DER KIRCHE VOR DER JAHRTAUSENDWENDE

ZUSAMMENFASSUNG

Laut Statistiken sind im Rahmen der katholischen Kirche in Polen zirka 300 aus Laien bestehende Gemeinschaften, Vereine und Organisationen tätig, die sich das Aufnehmen der Verantwortung für das richtige Funktionieren der lokalen kirchlichen Gemeinden unter den neuen Systembedingungen der Freiheit, Demokratie und politischen Pluralismus zum Ziel setzen. Man schätzt, dass in diesen Vereinen über 1.200 000 Mitglieder tätig sind, d.h., am meistens in Europa im Vergleich zu den anderen europäischen Ländern. Die geistige Basis für die vielfältigen Tätigkeiten von den Gemeinschaften, von deren sich einige mit der tiefen geistigen Bildung und andere eher mit praktischer Hilfe für die Bedürftigen beschäftigen, bildet die Verbreitung des Heiligen Geistes in der heutigen Kirche. Was aber notwendig zu sein scheint, ist deren bergang in die Phase der kirchlicher Reife. Viele von diesen Verbänden neigen zu der Meinung, dass die lebendige Kirche ausschließlich in ihrer Gemeinschaft zu finden sei und sie beginnen ihre einzigartigen Erfahrungen zu verallgemeinern. Deswegen ist es wichtig, dass sie durch die kirchliche Reife in die Kirche zu integrieren sind. Die Bewegungen der kirchlichen Reformierung haben einen ausschlaggebenden Einfluss auf die Einstellung der Laien zu der Heiligen Schrift, Liturgie, Eucharystie, zum Leben nach den Sakramenten, zu liturgischem, persönlichem und gemeinsamen Gebet, zu der Meditation und Suche nach der geistigen Leitung. Durch ihre geistige Wirkung leisten diese Verbände einen enormen Beitrag zum Kirchenleben, indem sie Liebe zur allgemeinen und zur lokalen Kirche lehren und das religiöse Leben in der Familie entwickeln. Die Bewegung der Reformierung der Kirche wird im sozialen Leben präsent und regt mit dem Evangelium zur Umwandlung der Gesellschaft an.